Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...мэй 1921 оной ...брин 21-нэй гараа | № 224 (14244) | 1973 оной сентябриин 22, суббото | Сэн 2 мүнгэн

ШИИДХЭХЫ ҮЕДЭ ШАМДАХАЛ ХЭРЭГТЭЙ

...рядай АССР-эй ста...ческэ управлениин тоо, ...нүүдые харахада, байг...ной сентябриин 17-ной ...лаар республикымнай ...уд тэжээл бэлэдхэл... эхилhэнhээ хойшо ...889 гектар сабшалан ...ногоо сабшажа, тэрэ... 87 процентые хуряа...баад, 2.049.045 центнер ...үрилhэн байна. Энэ ...аа соо Яруунын, Хэ..., Кабанскын, Баун..., Ахын, Түнхэнэй, Зага... аймагуудта үбhэ тэ... бэлэдхэлгэ урагшатай...үүлагдаа гэхэ гү, али ...сабшалангайнгаа 80—...оцентые сабшажа үрди... Зарим аймагуудта үбhэ ...ашадынь сабшалга, ...лгынгөө хоорондо ... забhар гаргахагүйе ...жо, унагааhан ногоо...ура бороодо оруулжа ...ангүй, hайн шанар...р hүрилжэ абаа. Жэ...бэл, Загарайн, Захаа..., Кабанскын, Хэжэн..., Ахын, Хоринн, Сэлэн..., Улаан-Үдын, Мухар...рэй аймагуудта бүхы ...сабшагдаhан үбhэнэйнь ...0 процентнь хуряагда... байна.

...тынгээ адууhа малда ...н хүрэхэ үбhэ тэжээл ...эжэ абаха талаар ...огой (Зэдэ), Хэжэн... «50 лет Октября». Чи... (Хэжэнгэ), Үдын ..., Алтайн (Хяагта), ...рэгэй (Загарай), Исэн... «Улаан туяа» (Яруу...), ...рэнэй (Хурамхаан), ..., Түнхэнэй совхо... үбhэшэд яhала ураг...аар хүдэлмэрилөө. ...э тус ажахынууд энэ ...бүхы сабшалангайнгаа ... унагаажа дүүргээд, ... ногоотой бэлшээри ... түүбэрилэн сабша... байна. Гадна дурсаг... совхозууд сабшагда... ногоогоо үни удаан хэб...агүй, түргэн болзорто ...а сомоhон байна.

...этэй хамта, хаа хаана... үбhэ хуряалга жэгдэ ... ябуулагдаа гэхын ...й. Зарим аймагуудта ...бороогой таhалгаряагүй ...ойhоо уламжалан, энэ хүдэлмэри нилээд унжагайрhан байна. Тусхайлан хэлэбэл, Улаан-Үдын, Хэжэнгын, Зэдын, Бэшүүрэй, Сэлэнгын, Баргажанай аймагуудта бүхы сабшалангайнь оройдоол хахадынь сабшагдаа гэхэ гү, али харaалагдаhан даабаряа 44—58 процентдэ хүргөө. Тиихэдэ олохон аймагуудай үбhэ хуряагшад сабшаhан ногоогоо сат болзортонь хуряажа абангүй, хура бороодо норгожо, үни удаан хэбтүүлнэ. Жэшээлбэл, Зэдын, Яруунын, Захааминай аймагуудта бүхыдөө унагаагдаhан үбhэнэй 66—67 процентнь тармагдажа сомогдоо.

Энэ мэдээн дээрэhээ харахада, республикымнай аймагууд hайн шанартайгаар үбhэ hүрилжэ абаха даабаряа 40 процентдэ хүргөөд байна гээшэ. Тиихэдэ энэ харюусалгата ажалаа эртээнhээ эмхитэйгээр үнгэргэhэн Загарайн, Түнхэнэй, Хэжэнгын, Прибайкалиин аймагууд үбhэ hүрилхэ түсэбөө 58—69 процентдэ хүргэhэн байна. Харин Хяагтын, Улаан-Үдын, Яруунын, Зэдын, Бэшүүрэй аймагуудай ажахынууд үнгэрhэн энэ хугасаа соо тон багаар үбhэ соможо абаа гэхэ гү, али хараалагдаhан даабаряа оройдоол 23—39 процент бэелүүлээ.

Хэрбээ совхозуудай үбhэшэдэй дүнгүүдые зэргэшүүлэн хараха болоо hаа, Загаhатын, Хэжэнгын, Худанай, «Первомайский», «50 лет Октября», Чисаанын (Хэжэнгэ), Анаагай «Георгиевский», «Үдын» (Хори), «Дружба» Эрхирэгэй, Онохойн (Загарай), Бэшүүрэй, «Юбилейный», «Комсомольский», «Улаан туяа» (Яруна), «Эрдэм» Суутайн, «Авангард» (Мухар-Шэбэр), Алтайн (Хяагта) совхозууд үбhэ соможо абаха даабаряа нёдондоной энэ үеынхиhээ холо үлүүлээ. Тиихэдэнь зарим ажахынуудта «Октябрьский» (Зэдэ), Ехэ-Нугын (Хяагта), Калининай нэрэмжэтэ, «Пригородный» (Улаан-Үдын), «Прибайкальский» совхозуудта энэ хүдэлмэри нилээд унжагайржа, үбhэ тэжээл багаар hүрилэгдөө.

Сенаж даража абаха түсэбөө республикымнай аймагууд 82 процентдэ хүргэhэн байна. Жэл бүри шэмэтэ тэжээл горитойхоноор бэлэдхэдэг Бэшүүрэй, Яруунын, Загарайн, Захааминай, Хэжэнгын, Түнхэнэй, Улаан-Үдын аймагууд хараалагдаhан даабаряа 100.1—273 процент дүүргэбэ. Тиин гэhээ Баргажанай, Зэдын, Кабанскын, Хяагтын, Прибайкалиин, Сэлэнгын, Хоринн аймагууд энэ хугасаа соо сенаж ехээр даража абаха хэды арга боломжотой байбашье, зорихондоо хүрэжэ шадаагүй үлэшэбэ.

Силос дараха хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэhээр. Тиин энэ мэдээгээр республикын доторнай шэмэтэ тэжээл бэлэдхэжэ абаха даабари 10 процент дүүргэгдэбэ. Сагай уларилай хэды таарамжатүйшье hаань, бүхы хүсэеэ элсүүлhэнэй ашаар Баргажанай аймаг түсэбөө 147, Хэжэнгын аймаг 79 процент бэелүүлээд байна. Бусад аймагууд силос дараха даабаряа хахадлаашьегүй байhаар.

Үбэлэй үедэ хурьга, тугалнуудтаа хүсэд хүрэхөөр **ногооной гурил** бэлэдхэжэ абахын тула республикымнай ажахынуудта ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдаа гэхэ гү, али түсэбнай 73 процент дүүргэгдэбэ. Үнгэрhэн энэ хугасаа соо Зэдын, Хэжэнгын, Кабанскын, Түнхэнэй, Мухар-Шэбэрэй, Яруунын аймагууд ногооной гурил ехээр бэлэдхэбэ. Харин Баргажанай, Загарайн, Хяагтын, Хоринн аймагуудта энэ хүдэлмэри бирагдаагүй.

Набша намаа бэлэдхэжэ абаха даабари 95 процент бэелүүлэгдэжэ, олохон аймагууд хараалагдаhан зорилгоёо сүм дүүргээ. Үдэр хоногууд үнгэржэ, ногооной хагдарха саг ойртобо. Үбhэ тэжээл бэлэдхэлгые түгэсхэхын тула ажахы бүхэн эдэ үдэрнүүдтэ бүхы хүсэеэ элсүүлхэ зэргэтэй.

Намарай наруули дулаан үдэрнүүдтэ ниитынгээ адууhа малда бардам хүрэхэ үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэрине ажахы бүхэн үргэлжэлүүлhээр, Ивалгын ОПХ-гай II отделениин механизаторнууд ойрын үдэрнүүдтэ наран сэсэгээ хуряажа дүүргэхэнь.

Байгша ондо эндэхид 85 гектарта тэжээлэй шухала наран сэсэг тариhан юм. Наран сэсэгэй хуряалгада 3 комбайн, ашаанай 10 машина хүдэлнэ.

Жолоошод И. И. Калёных, Н. С. Мясников, В. А. Калёных гэгшэд үдэрэй туршада 10 гаран эрьесэ хэжэ, хараалhан даабаряа холо үлүүлэн дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү жолоошон И. И. Калёных.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

ХАХАД hАРААР УРИДШАЛАА

Хоринн аймагай ажахынууд гүрэндэ hү тушааха 9 hарынгаа түсэб болзорhоо уридшалан дүүргэбэ.

Хараалагдаhан даабариин ёhоор, 32760 центнер hү гүрэндэ худалдаха түсэбөө 32840 центнертэ хүргэжэ, аймагай ажахынууд ээлжээтэ амжалта туйлаба. Түсэбэй дүүргэлтэдэ «Георгиевский», Үдын, Хүрбын совхозуудай hаалишадай хубита яhала бии. Ушарынь гэхэдэ, тус ажахын hаалишад хараалhан зорилгоёо жэнишэдгүй бэелүүлжэ, ходо эрхимлэдэг байhан юм. Мүнөө аймагай совхозууд түсэбhөө гадуур hү тушааhан зандаа.

Д. ДАГБАЕВ,
КПСС-эй райкомой секретарь.

ШЭНЭ ГАЗАР АШАГЛАГДАhААР

Ороohо таряанай, тэжээлэй ургамалнуудай баян ургаса хуряажа, газар тарялангай болон мал ажалай продуктнуудые бүри ехээр абажа, гүрэндэ элбэгээр тушаахын тула аймагаймнай колхоз, совхозууд ойрын жэлнүүдтэ бүхыдөө 1.750 гектар шэнэ газар ашаглахаар хараалhан юм. Теэд энэ зорилгоёо сүм бэелүүлхын тула үнгэрhэн хабар ажахы бүхэндэ шэнэ газар элдүүрилхэ хүсэтэ машина, техникэ даалгагдажа, тодорхой түсэб табигдаа hэн.

Тэрэ гэhэнhээ хойшо нилээд саг үнгэрөө. Мүнөөдэрэй байдалаар, аймаг дотор 1.177 гектар шэнэ газар ашаглагдаа. Жэшээлбэл, Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхоз энэ хугасаа соо 200 гектар шэнэ газар элдүүрилжэ, ороohото ургамалнуудые таряа. Тиихэдэ XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд 120 гектарай hөөг бургааhа отолжо, хүрьhыень hайнаар элдүүрилээд, обёос-горохой холисо тарижа, нилээд ехэ тэжээл бэлэдхээ. Мүн Калининай нэрэмжэтэ колхоздо, «Сибирь», Бэшүүрэй, Хёлгын совхозуудта энэ хүдэлмэри урагшатайгаар ябуулагдана.

Шэнэ газар ашаглаха түсэбөө бэелүүлхын тула мүнөө тусхай тракторна бригаднуудай ажал эмхидхэлгэ нилээд хубилгагдаа. Хэрбээ урдандаа бригаднуудай механизаторнууд hөөг бургааhа сэбэрлэжэ, намаг хатааха, хүрьhыень элдүүрилхэ хүдэлмэринүүдэй али нэгыень бүтээдэг байhан hаа, мүнөө даалгагдаhан газараа түгэс бэлэн болгожо тушааха болоо. Иигэжэ ажалыень эмхидхэхэдэ, ашаглагдаха шэнэ газар hайн шанартайгаар элдүүрилэгдэнэ.

Мүнөө Бэшүүрэй аймагай ажахынуудта шэнэ газар ашаглаха хүдэлмэри түлэг дундаа ябуулагдажа байна.

И. АШИРОВ,
аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин газар эсхэмжэлэгшэ-инженер.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указhаа

РСФСР-эй МАЛ АЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ туйлаhан ехэ амжалтынь, 1972-1973 онуудай үбэлжэлгын үедэ мал ажалай продуктнуудые ехээр абаха, бэлэдхэхэ талаар абаhан уялгануудаа дүүргэхэдээ, ажалай габьяа харуулhанайнь түлөө иимэ хүнүүдые шагнаха гэбэл:

БУРЯАДАЙ АССР-hээ

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Дамдинов Дмитрий Дашиевичые — Мухар-Шэбэрэй аймагай «Одон» совхозой хонишон, **Дампилов** Радна Содномовичые — Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон, **Дарболаева** Дарья Жамбаловнае — Түнхэнэй аймагай «Восточные Саяны» колхозой hаалишан, **Дармаева** Цырен-Дулма Эрдынеевнае — Загарайн аймагай Эрхирэгэй совхозой ахалагша хонишон, **Дашидондокова** Долгоржап Жамсуевнае — Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой hаалишан, **Дашиева** Максар Гонгоровнае — Зэдын аймагай Оёорой совхозой hаалишан, **Дерябина** Ирина Ануфриевнае — Хяагтын аймагай Ехэ-Нугын совхозой hаалишан, **Дондопов** Бимба Батуевичые — Зэдын аймагай «Заречный» совхозой ахалагша хонишон, **Дондокова** Цыбан Шойдоповнае — Загарайн аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой hаалишан, **Доржиев** Цыдендамба Цыбиковичые — Яруунын аймагай «Коммунизм» колхозой ахалагша хонишон, **Доржиева** Цырен-Долгор Памаевнае — Захааминай аймагай СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой hаалишан, **Дугарова** Гажит Базаровнае — Яруунын аймагай Яруунын совхозой hаалишан, **Дылыкова** Дымбрен Раднаевнае — Захааминай аймагай СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой мал адуулагша.

Елисеев Василий Яковлевичые — Улаан-Үдын аймагай «Советская Россия» колхозой мал адуулагша.

Жамбалова Сындыма Васильевнае — Загарайн аймагай «Дружба» колхозой мал адуулагша, **Жанаев** Борис Нимаевичые — Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой мал адуулагша, **Жигжитова** Цыпжажап Эрдынеевнае — Сэлэнгын аймагай «Эрдэм» колхозой hүнэй фермые даагша.

Заиграева Агафья Михайловнае — Улаан-Үдын аймагай «Дружба» колхозой hаалишан, **Захарова** Прасковья Евлампиевнае — Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тугалшан.

Иванов Батор Дабаевичые — Хяагтын аймагай Мөөрэешын совхозой хонишон, **Иванов** Лосол Дамдиновичые — Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой ахалагша хонишон, **Иванова** Людмила Семеновнае — Мухар-Шэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхозой гахайшан.

Калашников Наум Федуловичые — Мухар-Шэбэрэй аймагай «Одон» совхозой мал адуулагша, **Карбушев** Николай Никитовичые — Хяагтын аймагай Худэриин совхозой hүнэй фермые даагша, **Катина** Мазума Кашаповнае Хоринн аймагай «Георгиевский» совхозой hаалишан, **Климов** Илья Андреевичые — Яруунын аймагай Яруунын совхозой ахалагша хонишон, **Ключерев** Александр Петровичые — Кабанскын аймагай Байгалай совхозой парткомой секретарь, **Козлов** Николай Андреевичые — Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхозой техник, **Кокорин** Николай Георгиевичые — Улаан-Үдын аймагай «Коммунизм» колхозой парткомой секретарь, **Колмакова** Прасковья Ильиничнае — Баргажанай аймагай Бодоной совхозой hаалишан, **Колодина** Валентина Денисовнае — Зэдын аймагай «Мир» колхозой hаалишан, **Комиссарова** Сырен Жугдуровнае — Түнхэнэй аймагай Түнхэнэй совхозой hаалишан, **Корнеев** Петр Васильевичые — Хэжэнгын аймагай «Первомайский» совхозой мал адуулагша, **Котова** Дарья Епифановнае — Кабанскын аймагай Байгалай совхозой техник, **Котовщиков** Иннокентий Николаевичые — Түнхэнэй аймагай Түнхэнэй совхозой адуушан, **Кравцова** Татьяна Петровнае — Улаан-Үдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой hаалишан, **Лаптева** Татьяна Самсоновнае — Улаан-Үдын аймагай «Маяк» колхозой hаалишан.

Линейцева Прасковья Ивановнае — Зэдын аймагай Берьёогой совхозой hүнэй фермын бригадир, **Лобанова** Александра Ивановнае — Хойто-Байгалай аймагай «Победа» колхозой hаалишан, **Лубсанов** Дандин Лубсановичые — Зэдын аймагай «Октябрьский» совхозой ахалагша хонишон, **Лубсанов** Олзо Аюржанаевичые — Зэдын аймагай Ториин совхозой мал адуулагша, **Лубсанова** Цырма Эрдынеевнае — Яруунын аймагай Инсэнгын совхозой hаалишан, **Лубсанова** Долгоржап Гонгоровнае — Захааминай аймагай «Коммунизмын зам» колхозой hаалишан.

Максимова Надежда Ивановнае — Баргажанай аймагай Баргажанай совхозой hаалишан, **Мархаева** Ханда Норжитовнае — Захааминай аймагай Далахайн совхозой мал адуулагша, **Маслова** Галина Сергеевнае — Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхозой гахайшан, **Махова** Наталья Моисеевнае — Улаан-Үдын аймагай «Мартын 8» колхозой гахайшан, **Мезенина** Анна Карповнае — Прибайкалиин аймагай «Прибайкальский» совхозой тугалшан, **Мижитова** Цырен-Мидык — Хоринн аймагай Үдын совхозой тугалшан, **Михайлова** Зинаида Артамоновнае — Загарайн аймагай «Гигант» колхозой hаалишан, **Молчанов** Устин Лукичые — Мухар-Шэбэрэй аймагай Суултын совхозой ахалагша хонишон, **Мякотина** Тамара Лаврентьевнае — Бэшүүрэй аймагай Бэшүүрэй совхозой hаалишан.

Нагаева Любовь Фокеевнае — Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой hаалишан.

Назимова Нина Андреевнае — Хяагтын аймагай «Дружба» колхозой hаалишан, **Некипелов** Александр Евгеньевичые — Бэшүүрэй аймагай «Победа» колхозой гахайн фермые даагша, **Немеров** Прокопий Корниловичые — Прибайкалиин аймагай «Прибайкалец» колхозой мал адуулагша, **Нигулимова** Матрена Ивановнае — Улаан-Үдын аймагай «Сэлэнгэ» совхозой hаалишан, **Нимбуева** Хамажап Абидуевнае — Яруунын аймагай Нарhатын совхозой hаалишан, **Носков** Лука Фадеевичые — Мухар-Шэбэрэй аймагай «Забайкалец» совхозой отделениие эрхилэгшэ.

Осеев Тимофей Тимофеевичые — Хяагтын аймагай Хяагтын совхозой гахайн фермые даагша, **Осколкова** Мария Николаевнае — Бэшүүрэй аймагай Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой hаалишан, **Осоров** Ойдоп Цыреновичые — Баунтын аймагай «Рассвет» колхозой мал адуулагша, **Охинова** Цырендулма Бадмаевнае — Захааминай аймагай Санагын совхозой мал адуулгша, **Очирова** Розалия Ешиевнае — Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой hаалишан, **Очиртарова** Мария Балдановнае — Хяагтын аймагай Алтайн совхозой hаалишан.

Павлова Матрена Иннокентьевнае — Хэжэнгын аймагай Чисаанын совхозой hаалишан, **Павлова** Федора Андреевнае — Бэшүүрэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой hаалишан, **Панькова** Валентина Алексеевнае — Бэшүүрэй аймагай Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой гахайшан, **Петров** Агей Никитовичые — Мухар-Шэбэрэй аймагай «Забайкалец» совхозой мал адуулагша, **Поможапов** Доржо Цырентаровичые — Сэлэнгын аймагай Химнын совхозой hаалишан, **Попова** Прасковья Александровнае — Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхозой hаалишан, **Попова** Федосья Дементьевнае — Кабанскын аймагай «Шергинский» совхозой hаалишан, **Путункеев** Даба-Сырен Чимитовичые — Ахын аймагай Октябриин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ колхозой мал адуулагша.

Раднаев Анатолий Хабтагаевичые — Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонинеой фермые даагша, **Раднаев** Нимбу Очировичые — Яруунын аймагай «Улаан туяа» совхозой малшан, **Раднажапов** Радна Самбуевичые — Сэлэнгын аймагай Химнын совхозой ахалагша хонишон, **Рампилова** Рыгзема Намсараевнае — Хэжэнгын аймагай Октябриин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой хонишон, **Ревенская** Лукерья Васильевнае — Мухар-Шэбэрэй аймагай Заганай колхозой hаалишан, **Рекунова** Валентина Леонтьевнае — Хэжэнгын аймагай Худанай совхозой hаалишан, **Ринчинова** Нимацырен Гуржаповнае — Улаан-Үдын аймагай «Улаан Оронго» колхозой hаалишан, **Русина** Зинаида Михайловнае — Кабанскын аймагай Кабанскын совхозой hаалишан.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

...Р М. П. ХАБАЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

...публикадаа үндэр мэр...й багшанарые бэлэд...эзар габьяатай бай... түлөө, үни удаан ...аша үрэ ехэтэй на...үүжүүлгын ба нии...дэлмэри ябуулhанайнь ...рэhөөр 70 наhа гүй...нь дашарамдуулан, ...ай гүрэнэй Доржи ...вай нэрэмжэтэ баг... институдай багша ... Морхоз Петровичые ...ай АССР-эй Верховно ... Президиумэй Хүн... грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй ...диумэй Түрүүлэгшэ
Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй ...умэй Секретарнин ...Президиумэй гэшүүн
Ц. ЦИБУДЕЕВ.

...аан-Үдэ, Соведүүдэй ...шан.
...973 оной сентябриин 19.

Нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ хүндэлэлдэ сайлалга хэгдэбэ

СОФИ. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, Болгариин Арадай Республикын Герой Л. И. Брежневэй хүндэлэлдэ БКП-гэй ЦК-гай Политбюро сентябриин 20-ной үдэшэ правительствын «Варна» гэжэ байшан соо сайлалга хэбэ.

Совет талаhаа — нүхэр Л. И. Брежневтэй хамта эндэ ерэгшэд: КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Н. Н. Родионов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туhалагша К. В. Русаков, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туhалагша А. М. Александров, мүн КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат, СССР-hээ НРБ-дэ байдаг элшэн сайд В. Н. Базовский, КПСС-эй ЦК-гай таhагые даагшын орлогшо Г. А. Киселев;

болгар талаhаа — БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живков, БЗНС-эй секретарь, НРБ-гэй Эсэгэ ороноо хамгаалха фронтын Национальна Соведэй Түрүүлэгшэ, Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Г. Трайков, БКП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд С. Тодоров, Ж. Живков, И. Попов, П. Кубадинский, Т. Цолов, Ц. Драгойчева, БЗНС-эй дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг секретарь, НРБ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо П. Танчев, БКП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидадууд В. Коцев, И. Абаджиев, К. Гяуров, К. Тричков, П. Таков, БКП-гэй Центральна хиналта-шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ С. Караджов, БКП-гэй ЦК-гай секретарьнар Г. Филипов, И. Прымов, П. Кирацов, К. Теллалов, А. Лилов болон бусад харюусалгата нүхэд сайлалгада хабаадаhан байна.

Сайлалга хани барисаанай оршон байдалда үнгэрбэ.

Нүхэр Ц. Драгойчевада Арадуудай хани барисаанай орден барюулагдаба

СОФИ. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев БКП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Болгар-совет хани барисаанай бүгэдэ арадай комитедэй түрүүлэгшэ Цола Драгойчевада Арадуудай хани барисаанай орден сентябриин 20-до барюулба.

Леонид Ильич нүхэр Ц. Драгойчевада үндэр дээдэ шагнал барюулхадаа, тэрэнэй алдар габьяае үндэрөөр сэгнээ. Ц. Драгойчевагай ажаябадал марксистско-ленинскэ hургаалай илан мандалгада этигэлгын үльгэр жэшээ болоно. Баатарлиг хүн, хоёр ороной хоорондын харилсаа холбооо үргэдхэн хүгжөөхын тула ехэ юумэ хэhэн, болгар арадай үнэн сэхэ басаган Цола Драгойчевае совет хүнүүд hайн мэдэхэ, тэрээндэ дуратай юм гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев тэмдэглэбэ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь үндэр дээдэ шагналаарнь нүхэр Ц. Драгойчевае үнэн зүрхэнhөө халуунаар амаршалаад, олон олон жэлнүүдтэ элүүр энхэ, зол жаргалтай ябахыень хүсэбэ.

Ажал ябуулгадань үндэр сэгнэлтэ үгэhэнэй түлөө нүхэр Цола Драгойчева Советскэ Союзай Коммунис партида, Совет правительствада, Леонид Ильич Брежневтэ өөртэнь гүнзэгы баяр баясхалан хүргөө. Нэрэ солонь КПСС-эй, Совет гүрэнэй эб найрамдалта ленинскэ политикын hүлдэ, арадуудай хоорондын хани барисаанай, үнэн сэхэ харилсаа холбооной hүлдэ болоhон партийна, гүрэнэй ажал ябуулагша Леонид Ильич Брежневэй гарhаа орден абаhандаа омогорхон баясажа байhанаа элирхэйлэн мэдүүлбэ.

БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живков, БЗНС-эй секретарь, НРБ-гэй Эсэгэ ороноо хамгаалха фронтын Национальна Соведэй Түрүүлэгшэ, Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Г. Трайков, БКП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, НРБ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ С. Тодоров, БКП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд, гэшүүндэ кандидадууд, БКП-гэй ЦК-гай секретарьнар, Болгариин партийна, гүрэнэй ба ниитын бусад ажал ябуулагшад Ц. Драгойчевада орден барюулалгын үедэ байлсаба.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарьтай хамта НРБ-дэ ерэhэн совет тушаалтад мүн лэ хабаадаа.

Нүхэд Л. И. Брежнев, Т. Живков Разградска округто

СОФИ. (ТАСС). Нүхэд Л. И. Брежнев, Т. Живков сентябриин 19-нэй үдын хойно Разградска округто ерэбэ. Социализм байгуулха хэрэгтэ округой ажалшадай туйлаhан амжалтанууд тухай, мүнөө үедэ шиидхэгдэжэ байгаа зорилгонууд тухай БКП-гэй Разградска окружной комитедэй нэгэдэхи секретарь Б. Митев хөөрэбэ.

Леонид Ильич Брежневэй, Тодор Живковэй хоорондын хөөрэлдөөнүүд сентябриин 19—20-до правительствын «Воден» гэжэ байшан соо үргэлжэлүүлэгдэhэн байна.

Совет талаhаа КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Н. Н. Родионов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туhалагша К. В. Русаков, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туhалагша А. М. Александров, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат, СССР-hээ НРБ-дэ байдаг элшэн сайд В. Н. Базовский; болгар талаhаа — БКП-гэй ЦК-гай секретарь К. Теллалов, БКП-гэй ЦК-гай гэшүүн М. Балев, БКП-гэй ЦК-гай гэшүүндэ кандидадууд Д. Методиев, А. Трайков, БКП-гэй Разградска окружной комитедэй нэгэдэхи секретарь Б. Митев хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадаа.

Хөөрэлдөөнүүд хани халуун, үнэн сэхэ оршон байдалда үнгэрhэн байна.

...АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

...Р М. Т. КУБАЛЬСКИИЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ...ВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

...публикын промышленна предприятинуудта үни ... саг соо hайнаар ажаллаhанайнь түлөө түрэhөөр 50 ...үйсэhэнтэйнь дашарамдуулан Улаан-Үдын Хүндэлэ...лэй орденто «Электромашина» заводой главна ...ер **Кубальский** Михаил Теокиловичые Буряадай ...Р-эй Верховно Соведэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шаг...

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Б. СЕМЕНОВ.**

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарнин түлөө Президиумэй гэшүүн **Ц. ЦИБУДЕЕВ.**

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1973 оной сентябриин 19.

ОРОНОЙ ТАРЯАЛАН ДЭЭРЭhЭЭ

СССР-эй Центральна статистическэ управлениин мэдээнүүдэй ёhоор, сентябриин 17-ной үеэр 108 миллион үлүүтэй гектар дээрэhээ ороohото, ороohото-бобово ургамалнууд (кукуруза оруулангүй) хадагдаhан байна. Энэмнай бүхы тарилгын арбанай юhэн хубинь болоно. 97 миллион шахуу гектар дээрэhээ гэхэ гү, али хадагдаха талмайн 90 процент дээрэhээ ороohо таряан хуряагдаа.

Россин Федерациин, Казахстанай ажахынуудтахи барайгарай талмай дээрэ эршэтэ ажал бурьялна. Эндэ 75 мянган гектар дээрэhээ барайгар хуряагдан абтаа.

Тарилгын талмайн табанай нэгэ хубиhаа наран сэсэгэй ургаса хуряагдаhая байна.

13,7 миллион гектарай кукуруза хуряагдажа абтаhай. Энээнэй 421 мянган гектарhаань ороohон болгохо кукуруза хуряагдаа. Энэнь түсэбөөр хараалагдаhан талмайн арбанай нэгэ хуби болоно. Хэдэн зуугаад мянган гектар дээрэhээ саахарай свёкло абтаба. Һүүлэй долоон хоногой турша соо хартаабха малталга түргэдхэгдөө. Бүхы талмайн табанай хоёр хубиин хартаабха малтагдаба.

Таряашад ургаса хуряахаhаа гадна, намарай тарилга хэнэ, паар хахална. Тиигэбэшье зарим районуудта эдэ хүдэлмэри удаанаар ябуулагдана. 24 миллион үлүүтэй гектарта, намарай тарилга хэгдээ, энэнь түсэбөөр хараалагдаhанай 71 процент болоно. 33,7 миллион гектарта намарай паар хахалагдаа.

(ТАСС).

ПАРТОРГАНИЗАЦИНУУДАЙ ТООСООН БА ҺУНГАЛТА

ГОЛ ХЭРЭГЫНЬ—ҮЙЛЭДБЭРИ

Хандагайн леспромхоздо тоосоото һунгалтын партийна суглаан болобо. Энэ суглаанай болохын урда тээ Хандагайн, Наринай модо бэлэдхэлэй пунктнуудай партийна эхин организацинуудай тоосоото һунгалтын суглаанууд боложо үнгэрөө һэн.

Хандагайн леспромхоз «Забайкаллес» комбинат соогоо түрүү предприятинуудай нэгэн гэжэ тоологдодог юм. Энэ предприятиин коллектив оронойнгоо арадай ажахыда модо бэлэдхэн ябуулха түсэб болон социалис уялгаяа саг үргэлжэ гэхээр үлүүлэн дүүргэжэ байдаг болонхой.

Имэ амжалта имагтаа предприятиин коммунистнуудай үйлэдбэриин асуудалнуудта анхаралаа ехэ табидаг, хүдэлмэришэдэй ажал шадамаараар эмхидхэдэг болоһоной аша туһаар түйлагдана гэжэ хэлэлтэй. Олон коммунистнууд өөһэдөө үйлэдбэриин түрүү шүүл. Тэдэнэй жэшээгээр партийнабэшэ олон хүдэлмэришэд баһал һайнаар хүдэлнэ.

Эдэ бүхэн тушаа парткомой тоосоото элидхэл соо дурдагдаа, үтэ хэлэһэн коммунистнуудшье тэмдэглээ гээшэ.

— Үнгэрһэн жэл манай предприятиин коллектив СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө социалис мүрысөөндэ эдэбхитэй хабаадалсажа, гүрэнэй түсэб болон абаһан социалис уялгануудаа бэелүүлхын тула эрмэлзэн ажаллаа. Түсэбһөө гадуур 13.3 мянган кубометр модон арадай ажахын барилгануудта эльгээгдээ, хамтадаа 213.3 мянган кубометр модон бэлэдхэгдээ. Модо шэрэдэг автомашинын жолоошод, модо ашадаг погрузчигай машинистнүүд, бага комплексно бригадануудай, мастерска участок болон модо бэлэдхэлэй пунктнуудай олон коллективүүд урдаа табигдаһан зорилгоёо амжалтатайгаар хүсэнлэнь хүргэжэ шадаа, — гэжэ парткомой секретарь М. И. Токарев онсолон тэмдэглээ.

Юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы удха шанартай 1973 ондо Хандагайн модо бэлэдхэгшэд мүн лэ муу бэшээр хүдэлмэрилжэ байна. Буряадай АССР-эй алтан ойе угтуулан абаһан социалис уялгануудаа, тэрэшэлэн хахад жэлэй түсэө яһала амжалтатайгаар дүүргэжэ шадаа. Найман һарын түсэбэй дүүргэлтэ 103,6 процент болоо.

Коммунистнууд мастер Д. Т. Карбаиновай, бригадир-механик В. И. Кучумовай хүтэлбэрилдэг Халзанай мастерска участогай коллектив габшагайгаар ажаллана. Техникэнь хуушараашье һаа, һайн шанаргайгаар заһагдаһан байжа, һаадгүй хүдэлнэ. Социалис Ажалай Герой, партиин гэшүүн Н. Ф. Семеновой хүтэлбэрилдэг бага комплексно бригада мүрысөөндэ саг үргэлжэ түрүүлжэ ябадаг. М. Воробьёвой, В. Зюзинэй, Н. Рассадинай болон бусадай модо отолдог бригаданууд баһал һайнаар хүдэлмэрилнэ. Модо шэрэдэг машинын экипажууд (нүхэд Интегринов — Михайлов, Ниастинин — Рязанов) леспромхоз соогоо сууда гарадаг. Наринай модо бэлэдхэлэй пунктын автомашинада модо ашадаг погрузчигай машинист нүхэр Фёдоров бэрхэ хүдэлмэришэн.

Гэхэтэй хамта леспромхозэй парткомой хүдэлмэридэ дутуу дунданuudай олон байһаниинь элирээ. Хандагайн модо бэлэдхэлэй пунктын хүтэлбэри, партийна организаци ехэ шүүмжэлэлдэ ороо. Эндэхи модо бэлэдхэлшэдэй ажал һулаар эмхидхэгдэнэ, машина, тракторнуудай ходо эбдэрхэ ябадал ушарна, техническэ харууһан тон хангалтагүйгөөр эндэ табигданхай. Жэшээнь, Могойто гэжэ мастерска участогта отологдоһон модые саг соонь шэрэжэ үрдеэгүй байшоо. Харин бэлыень хаража дүтын, харгы дээрэхи модо түрүүшээр шэрэһэн, тиигэжэ хура бороогой орожо эхилхэдэ аяар холо ябаһан бэлэн модондо хүрэжэ ошохонь бэрхэтэй болошоо. Иигэжэ тэнгэриин сэлмэхые, харгын хатахые хүлеэжэ һууха баатай болоогдоо бшуу.

— Түсэб дүүргэхын аргагүй, яахадааб гэхэдэ, ямаршье бэлэдхэлгүйгөөр, эмхи гүримгүйгөөр ажалаа эрхилхэдэ хаанаһаа амжалта ерэхэб. Бидэ Хан-Жаргаланай эгэ эриин хаданuudта модо отолообди. Шулуун гээшэнь яахын аргагүй. Хайшан гээд тэрэ модо доошонь харгы дээрэ буулгалтайб. Тэрэ мүртөө автомашинын ябаха харгышье бэлдээгүй байшоо. Имэ газарта модо бэлэдхэхэдэ трактор тэнсэнэгүйл, — гэжэ хүдэлмэришэн коммунист В. Кривошеев эриһ шүүмжэлэл хэһэн байна.

— Хандагайн модо бэлэдхэлэй пунктын хүтэлбэрилэгшэд хүбшэдэ отологдожо бэлэн болоһон модые саг соонь шэрэжэ гаргаха хүдэлмэри даншье муугаар эмхидхэнэ. Хэрбээ Наринай пунктын модо шэрэдэг машинануудай үдэр соо хоёр эрьесэ хэхэдэнь, харин хандагайнхид арай шамай нэгэл эрьесэ хэнэ. Модо шэрэдэг газарайнь холо ойронь аб адли юм. Энэмнай ажалай эмхидхэлэй һула байһые гэршэлнэ бэшэ аал? — гэжэ леспромхозой главна инженер А. М. Шатков суглаан дээрэ ажаглалта хээ.

Имэ юрэ бусын ушарнуудһаа дулдыдажа, Хандагайн пункт модо шэрэхэ түсэбтэ даабаряа дүүргээгүй байшоо. Энэ жэлэй түрүүшын зургаан һарын түсэб модо шэрэлгээр 97,5 процент болоо һэн, харин һүүлэй үедэ эршээ бүри һуладхажа, найма һарын даабари 83,7 процент дүүргээ.

Леспромхоздо модо отолхо газар таһалжа үгэлгэ хойшоо татагдажа, ехэ һаад болоно. Мүн намар, үбэлэй сагта модо шэрэдэг харгын барилга саг соогоо бүтэнэгүй. Энэ баһал урпаг татана. Эдэ мэтын дутуу дунда зүйлнүүд тушаа коммунистнууд һанаагаа эдэбхитэйгээр суглаан дээрэ хэлэһэн байна. Ушарынь юуб гэхэдэ, модо отолдог газар жэл ерэхэ бүри холо боложо, модоншье ехэ хомор болонхой. Тиимэһээ модо отолхо газар саг соонь олоожо таһалха, тэрээн тээшэ харгы гаргаха гээшэ шиидхэхы удхатай асуудал болоно ха юм.

Түсэбэй ёһоор леспромхоздо 40 километр шэнэ харгы хэрэгтэй, тинхэдэ хуушан харгынуудаа шэнэдхэн заһаха шухала. Бури ойрын сагта 110 мянган кубометр модо отолжо абаха арга боломжотой газар таһалжа үгэхэ хэрэгтэй байна бшуу. Энэмнай багахан хүдэлмэри бэшэ. Эдэ асуудалнууд саг соогоо шиидхэгдээгүй һаа, леспромхозой саашанхи хүдэлмэрие али хэр... шонь татажа болохонь...

Леспромхозой партком... циалис мүрысөө һайн... хидхэнэ гэжэ хэлэхы... гүй. Али олон дутаг... энэ шухала хэрэгтэ... байна. Энэ талаар баһал... дагайн пунктын пар... эхин организаци, проф... эмхи ехэ шүүмжэлэл... Энэ шүүмжэлэлһээ шэнэ... ком шухала тобшолол хэ... той гэһэн эрилтэ комм... нууд табяа. Тэрэнь то...

Парткомой тоосоо ... хэлсэхэ үедэ Хандагай... ын хүтэлбэрилэгшэдэй... галтагүй хүдэлмэри... жэлэлдэ ехээр ороо. Эн... хүдэлмэришэдые хангал... ла мяха, огородой эд... таабха саг болзор соонь... далдажа абадаггүй, ... нуудтань колбаса, ... консервэ гахэшэлэн түр... ээлжээндэ хэрэгтэй ... бусад эд бараан халт... дээл байдаггүй.

Г. ХАГ...

«Шэнэ Удэ» газ...

редакторай орло...

Хори.

Манай хөөрэлдөөн

УРГАСЫН БАЯНДА УРМАТАЙ

Алтан намарай эхин — сентябрь һара хахадлажа, республикымнай ажахынуудта ороoho тарянанай баян ургаса хуряаха тон харюусалгатай хүдэлмэри хаа хаанагүй түлэг дундаа ябажа байна. Тиин манай корреспондент В. Жигжитов аймагуудай һүдөө ажахын управлениин мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэдтэй телефоноор хөөрэлдэхэдөө энэ халуун хаһаяа ямар бэлэдхэлтэйгээр уттаһыень, мүн комбайнер, механизаторнуудай таряа хадалта дээрэ ямар шэнэ онол аргануудые хэрэглэжэ байһыень һонирхон асуугаа.

Мүнөө тэдэнэй харюу доро толилогдобо.

Хорин аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин начальник Ц. Ш. БАЛЬБАРОВ: — Байгша оной хабар аймагаймнай ажахынууд бүхыдөө 25.966 гектарта ороoһото ургамалнуудые таряа бэлэй. Теэд зунай эхеэр хура бороогой ороогүйдэ газар таряаламнай нилээд гандажа байһан аад, июль һараһаа шиир нюйтоной элбэгжэхэдэ дахинаа эрид һайжараа һэн. Иигэжэ урдынхиһаа үндэрөөр, удхэнөөр ургаһан шэнииисэмнай таряа хуряаха хаһын эхилтэр жэгдэ эдеэшээгүй байжа, зарим полиин шэниисэ эртын хюрууда сохюулжа хүлдэшоо. Энэл ушарһаа совхозуудай бүхыдөө 2.571 гектарай таряа сабшажа, ниитынгээ адууһа малай шэмэтэ тэжээл — силос болгон даража абаа. Харин 1.071 гектарай ороoһото ургамал хаягдажа, хони малай бэлшээри болгогдоо юм. Тиитэжэ мүнөө аймагаймнай ажахынуудта хамта дээрээ 22.353 гектарай таряан хуряагдахаар үлэбэ гээшэ.

Байгша ондо абтахаар хараалагдаһан энэ ороoһото ургамалайнгаа баян ургаса гээлтэ хоролтогүйгөөр, һайн шанартайгаар, богони болзорто амбаартаа оруулхын тула манай совхозуудай механизатор, комбайнернууд бүхы комбайн, тракторнуудаа, оньһон түхеэрэлгэнүүдээ, ороoho хадагалха складуудаа эртээнһээ заһабарилжа, бэлэн болгоһон байна. Тиихэдэ таряа хуряалгын эхилхэһээ нэгэ-хоёр үдэрэй урда бүхы бригада, ажахынуудта таряашад, механизаторнуудай хамтын суглаан үнгэргэгдэжэ, социалис уялганууд абтаа бэлэй.

Ургасаяа ажалай 20 үдэрэй туршада хуряажа, һолоомо суглуулжа һүрилхэ, намарай паар хахалха хүдэлмэрээ саг соонь дүүргэхээр аймаг доторoo үүсхэл гаргаһан Анаагай совхозой таряашад ороoһото ургамалнуудаа хуряаха хаһаяа эгээн түрүүлэн эхилээ юм. Таряанайнгаа жэгдэ эдеэшээгүйе хараадаа абан, тус ажахы комбайнуудаа бүлэг бүлэгөөр хүдэлгэжэ, таряа хуряалгаяа поточно аргаар ябуулжа байна. Эндэ дүршэлтэй комбайнёрнууд Алексей Снетков, Владимир Михалёв, Виктор Борисов гэгшэд үдэртэ 19 гектарай таряа хадаха даабаряа 5—6 гектараар үлүүлнэ. Тингэжэ һаяын мэдээгээр Анаагай совхоздо 3.000 шахуу гектарай таряан хадагдаа. Харин нүгөөдэ ажахынуудта — «Георгиевский» совхоз — 2.000 гектарай, Дэдэ-Тайлсын совхоз — 1.500, Хүрбын совхоз — 1.200, Үдын совхоз — 1.000 гектарай ороoһото ургамалнуудые хадаад байна. Эдэ ажахынуудай зарим отделенинүүдэй механизаторнууд бии байгаа шэниисээ хадажа дүүргэээ. Жэшээлбэл, Дэдэ-Тайлсын совхозой Павел Яковлевич Дунаевай хүтэлбэрилдэг нэгэдэхи отделениин, мүн Хорин совхозой Хүлэй отделениин комбайнернууд хуряаха шэниисээ бултыень сабшажа, баал болгоод, наратай сэлмэг эдэ үдэрнүүдтэ сутлуулан сохижо байнхай.

Мүнөөдэрэй байдалаар аймагай совхозуудай таряалан дээрэ 120 гаран «талын онгосо» хүдэлгэгдэнэ. Богонеор хэлэхэдэ, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абагшад түрүүшын таба-арбан хоногой дүнгөөр социалис мүрысөөндэ шалгаржа, моральна болон материальна урмашуулгада хүртэһэн байна. Иигэжэ механизатор, таряашадай энэ халуун хаһаяа ажалай 24 үдэрэй туршада сүм дүүргэжэ, ороoho таряа ехээр хуряажа абахын түлөө һүүлэй үдэрнүүдтэ улам эршэмтэйгээр ажаллана.

Хяагтын аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин главна агроном Г. А. КУЗНЕЦОВА: — һүүлэй мэдээгээр аймагай колхоз, совхозууд бүхыдөө 14 мянга гаран гектарай таряа хадажа, хараалагдаһан түсэбөө 56 процентдэ хүргөө.

Эдэ үдэрнүүдтэ хура бороо орожо, баалнуудые суглуулжа сохихо хүдэлмэрие ходо һаатуулна. Гэбэшье ажахынуудай таряашад 4 мянга гаран гектарай шэниисэ сохижо, гектар бүриһөө дунда зэргээр 10 центнер таряа абажа байна. Ороoho таряанай баян ургаса хуряаха талаар «Родина» колхоз урда мэтэ эрхимлэжэ ябаһаар. Тус ажахын механизаторнууд энэ хүдэлмэриин эхилхэһээ хойшо эршэмтэйгээр ажаллажа, бүхы таряанайнгаа 80 процентые хадаад, 1.500 гектарай баалнуудые суглуулжа сохёо. Эндэ таряанай ургаса яһала һайн. Гектарай дунда зэргээр 12—13 центнер ороoһон абтана. Тиихэдэ «Дружба», Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозуудта таряа хуряалга амжалтатайгаар үнгэржэ байна. Дурсагдагша «Дружба» колхоз бии байгаа 4.016 гектар таряанайнгаа 2.600 гектарыень хадаад, 1.600 гектарай шэниисэ сохижо, гектар бүриһөө 10 центнерһээ бага бэшэ ургаса хуряана. Энээнһээ гадна, тус колхоздо үрэһэ хүрэнгын ороoho сэбэрлэжэ хатаагаад, илгажа хааха хүдэлмэри түлэг дундаа ябуулагдажа байна. Мүнөө ажахын 2-дохи, 4-дэхи бригаданuudта үрэһэнэй таряан горитойхоноор амбаарта хаагдана.

Хадагдаһан таряанай баалнуудые суглуулан сохижо эхилһэнһээ хойшо «Родина», «Дружба», Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозууд Эхэ орондоо шэнэ ургасынгаа дээжэ тушаажа захалһан юм. Һаяын дүнгөөр, эдэ ажахынууд 2,5—5 мянган центнер шахуу ороoho худалдаад байна. Абаһаар таряаниинь үлүү шииртэй байжа, ямаршье сортоор сэгнэгдэнгүй абтаа. Харин мүнөө наратай сэлмэг үдэрнүүдэй тогтоходо, тушаагдаха таряаниинь һайнаар сэбэрлэгдэжэ хатаагдаад, I—II сортын сэгнэлтэтэйгээр ябуулагдана. Гэбэшье Хүдэриин, Харанхын бэлэдхэлэй пунктнууд шэнэ ургаса тушаан абаха талаар муу бэлэдхэлтэй байһандаа ажахынуудай асарһан эрхим сортын таряае илгангүй, һайн шанарта хүргэгдөөгүй ороoһонтой холижо, гутаажа байна. Зүгөөр энэ дутагдал тушаа хэды хэлэгдээшье һаань, мүнөө хүрэтэр зохихо хэмжээн абтаагүй.

Саашань шэнэ онол арга тухай хэлэхэ болоо һаа, иимэ: байгша ондо таряанай ургаса яһала һайншье һаа, жэгдэ бэшээр эдеэшээ, урдынхидаал адли надхажэ унаагүй. Тиин ажахынуудай комбайнернууд таряагаа бүлэг бүлэгөөрөө хадажа, гол түлэб амяарлан хуряана. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, аймагай колхоз, совхозуудай энэ хүдэлмэридэ поточно арга хэрэглэнэ.

Сагай уларилай таарамжагүй байһанһаа уламжалан, таряагаа хүсэд хатахыень хүлеэнгүй, бага зэргэ шииртэйшэгээр сохино. Теэд шииртэй ороoһоёо түргэн хатаахын тула ажахы бүхэндэ тусхай оньһон машинануудынь түхэреэн сүүдхын туршада һаадгүй хүдэлгэгдэнэ.

Гадна зарим ажахынуудта шииртэй ороoho дулаан агаараар үлеэлгэжэ хатааха оньһон түхеэрэлгэнүүд тодхогдоо. Таряа хуряалгаяа урагшатайгаар үнгэргэжэ байһан «Родина» колхоздо үрэһэнэй ороoho сэбэрлэн хатааха шэнэ түхэлэй түхеэрэлгэ тодхогдожо байна. Сэлэнгын аймагай «Сельхозтехника» нэгэдэлэй ПМК-гай хабсарагшадай бригадые хүтэлбэрилэгшэ С. Т. Трусюк гэгшын гэмээр зунай үедэ хабсарагдаха ёһотой түхеэрэлгэнүүд мүнөө хүрэтэр ашаглагдаагүй байһаар. Хэрбээ энэ түхеэрэлгын хүдэлгэгдэжэ захалбал, үрэһэнэй ороoһон яһала ехээр амбаарлагдаха һэн.

Таряа хуряахын хажуугаар һолоомо суглуулха, намарай паар хахалха хүдэлмэри түлэг дундаа ябуулагдана. Һүүлэй мэдээгээр, дурсагдагша ажахы 12 мянган гектарта намарай паар хахалжа, 1.000 гектарай һолоомо сутлуулаа. Тиихэдэ «Дружба» колхоздо, Ехэ-Нутын совхоздо энэ хүдэлмэри һайнаар ябуулагдана.

Аймаг доторнай таряа хуряалгаяа унжагайруулжа байһан ажахынууд бии гээшэ. Жэшээлбэл, Мөөрөөшын, Алтайн, Хүдэриин совхозуудта шэнэ ургаса хуряаха, һолоомо суглуулха, намарай паар хахалха хүдэлмэри хангалтагүй ябуулагдана. Гэбэшье ойрын үдэрнүүдтэ эдэ дутагдалнууд дары усадхагдажа, механизатор, таряашадай абаһан уялгаяа, хараалһан зорилгоёо заатагүй бэелүүлхэ байха.

Хяагтын аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоздо эрхим механизаторнууд олон юм. Комсомолой гэшүүн Виктор Унагаев тэдэнэй тоодо оролсодог. Энэ жэлэй хабарай тарилгын үедэ, Виктор трактор «агтые» жолоодожо, халаанайнгаа даабарие ходо үлүүлэн дүүргэдэг байһан. Мүнөө тус колхоздо ороoho тарян хуряагдажа байна. Хуряажа абаһан таряагаа саг дарыдань сэбэрлэхэ, хатааха, амбаарта оруулха гээшэ баһа нилээд шухала хэрэг ха юм. Журам һайнтай, элдэб оньһон техникэ мэдэхэ механизатор В. Унагаевые Шараголой центральна тоог дээрэ ажаллахыень колхозой правлени дурадхаһан байгаа. Комсомол хүбүүн Виктор Унагаев мүнөө эндэ ороoho хатаадаг «КЗС-15» түхэлэй агрегат хангажа, үдэр бүрнингөө даабари үлүүлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бэрхэ механизатор В. УНАГАЕВ.

С. ОЧИРОВАЙ фото.

ПРОПАГАНДИСТНАРАЙ ҺУРАЛСАЛ

Политическэ, экономическа һуралсалай шэнэ жэлэй эхилхэ саг ойртожо байна. Партийна комитедүүд, организацинууд 1973—1974 онуудай һуралсалай жэлдэ бэлдэжэ эхилһээр үнинэй. Партийна, комсомолой һуралсалда хабаадаха коммунистнууд, комсомолшууд, партийнабэшэ эдэбхитэд тодорхойлогдонхой. Пропагандистнар томилогдоо.

Партиин обкомой политическэ гэгээрэлэй байшан пропагандистнарай һуралсал эмхидхэнэ. Байгша оной июнь, июль һаранuudта экономическа һургуулинуудые хүтэлбэрилэгшэд хэдэ-хэдэн бүлэг болоод, һуралсаһан байна. Удаань, сентябриин 11—12-то үйлэдбэриин экономико ба ударидаха үндэһэ һуури шудалдаг һургуулинуудай пропагандистнарай һуралсал эмхидхэгдээ.

Комсомолой политическэ һуралсалда хүдэлхэ пропагандистнарай семинар эдэ үдэрнүүдтэ үнгэргэгдэбэ.

Пропагандистнарай иимэ һуралсал эмхидхэхэдээ, теориин, методикын асуудалнуудаар лекцинүүд уншагдадаг байна. В. И. Ленинэй зохёолнуудаар, партиин XXIV съездын материалнуудаар, КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1972 оной), апрелиин (1973 оной) Пленумүүдээр, «Совет Социалис Республиканuudай Союзай 50 жэлэй ой тухай» нүхэр Л. И. Брежневэй элидхэлээр, РСДРП-гэй II съездын болоһоор 70 жэлэй ой тухай материалнуудаар, ажахын асуудалнуудаар лекцинүүд уншагдана.

Һуралсалай жэлэй болотор пропагандистнарай һуралсал үргэлжэлхэ юм. Партийна комитедүүдэй библиотекэнүүдэй семинар болохо. Дээдэ шатын теоретическэ семинарнуудаг пропагандистнарай һуралсал эмхидхэгдэхэ юм.

МАНАЙ КОРР.

НЭГЭШЬЕ ОРООҺО[...] ГЭЭНГҮЙГӨӨР

Эдэ жэлдэ шэнэ газарай таряан эртүүр эдеэшэшоо. «Красноярский» совхоз нёдондо таряа хуряалгаяа сентябриин 13-да эхилээ һэн. Харин энэ жэлдэ комбайнууд августын 16-да поли дээрэ гараба. Август һара соо таряагаа баал болгон сүм хадажа дүүргэһэн байна. Иимэ ушар энэ ажахыда урдань огто үзэгдөөгүй юм. «Сентябриин 5 болотор таряа хуряалгаяа сүм дүүргэе!» гэһэн уряатайгаар совхозой коллектив областиин таряашадта хандаа бэлэй. Тэрэ үгэдөө хүрөө.

Парткомой секретарь Сергей Тимофеевич Маслий хүхин һагад иигэжэ хэлээ һэн.

— Мүнөөш манайда петухнууд мотоциклын абяанһаа сошожо һэришэдэг болонхой. Үүрэй хираалхаяа байһан тухай мэдээсэдэг сагаа алданхай, хамаг «графигһаа» гарашанхай агша.

Эндэхи механизатор бүхэн мотоциклтай гү, али автомашинатай юм. Тиимэһээ тэдэнэй олонхинь гэртээ ерэжэ хоноод, үглөөгүүр гэгээ орохын үеэр лэ комбайн тээшэ табилуулдаг шуу. Хүдэлмэридөө халташье гээгдэжэ болохогүй. Хожомдожо ажалдаа гараа хадаа ехэл хохидолдо орохо байна ха юмши.

Тиигэн гэхэдэнь совхозой парткомой секретарь С. Т. Маслий механизаторнуудай гүйлгэлдэхэһөө бүри эртүүр кабинедтээ ерэнхэй һуужа байдаг. Мүнөө жэлдэ шэнэ газарай хоридохи хуряалга. Тэрэ бултыень хуу һанажа ябадаг хүн. 1954 ондо хори һая хүрэһэн украин хүбүүн аяар Полтаваһаа комсомолой путевкоор эндэ ерээшэ бэлэй. Трактористаар, бригадирай туһалагшаар, комсоргоор хүдэлөө. Совхозой коммунистнуудай этигэлээр мүнөө дүрбэдэхи жэлээ парткомой секретаряар хүдэлжэ байна. Мүнөө нүхэр Маслий Казахстанай компартиин ЦК-гай дэргэдэхи партийна дээдэ һургуулиин студент-заочник.

Таряа хуряалгада бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ партком дирекцитэй суг эдэбхитэй хабаадалсаа. Хуряалгын үедэ хүдэлжэ байха 43 коммунистнуудһаа нэгэдэһэн партийна зургаан бүлэг тракторно-таряан ажалай бригада бүхэндэ байгуулагдаа һэн. Бүлэгүүдэй хүдэлмэрие парткомой гэшүүн хүтэлбэрилдэг байна. Парткомой түлөөлэгшын хабаадалгатай хамтын суглаан бригада бүхэндэ зарлагдаа. Тэндэ таряа хуряалгада сэхэ хабаатай хамаг асуудал нарибнаар зүбшэгдөө һааб даа.

Үглөөгүүр бүхэндэ парткомой секретариин кабинет соо мэдээсэл эрхилдэг бүлэгэй гэшүүд бултадаа суглардаг. Тэдэнэрнай хэд гээшэб гэбэл, комсорг Ермек Жабданбеков, библиотекарьнууд Амилия Майнгард, Ораз Бузаушин, багша Виктор Дерин. Тэдэнэр яаралтайгаар абтаһан мэдээнүүдые шэнжэлжэ үзэдэг, бригаданuudһаа ерэһэн списогүүдтэй танилсадаг. Тиигээд 8 саг болотор мэдээсэл ... бүлэгэй секретарь ... түрүүшүүлэй бюллет... дэдэг, тэдээн сооһоо ... химыень шэлэн абад... Тэрэнэй нэрээр сов... һууриндa ажалай алд... туг үргэгдэдэг байна.

Поли дээрэ «Нэгэ... лос, һолоомондо мо... ороoho орхихогүй» гэ... доро ажаллажа байһа... зой коллектив табан... шиидхэхы гурбадуга... гүрэнэй амбаарта 18,3... тонно таряа адхаха ... циалис уялгатай. ... хахадай түсэбэй ... Нилээд гайтайхан үя... шэ. Тиимэһээ комм... ороoһоной гээлтэ ... эрид шууд тэмсэжэ ... байна. Энэ тэмсэлдэ... зой пионернүүд хам ... Ороoһоной тоогһоо ... ошохо харгы дээрэ ... патруль зогсожо бай... нэр машина бүхэнии... нягтаар шалгадаг. ... хэр һайнаар хушан... жожо боломоор нүх... хуу элирхэйлэгдэдэг. ... ямар нэгэн дутагда... даа тэрэ дары «Хад... жэ шог ёгто ээлж... даһандаа гаргадаг. ... «Хадхуурай» матер... партийна бүлэг дээрэ ... дэдэг байна.

Бидэ парткомой се... тай хамта полев... станууд дээгүүр ... Стан бүхэндэ гоёор ... түхеэрэгдэһэн улаан ... бии. Механизаторнууд ... үглөөгүүр эртэ ороод ... ха аргатай. Тиихэдэ ... гын түрүүшүүлые ха... бюллетень заатагүй ... нүхэдтөө тэдээн тухай ... дэг. Харгыдамнай нүүд... түхеэрэлгэтэй авт... ушарба. Шофер-кино... Ф. Шильман алишье бр... кино хараха хүн оро... гэжэ гомдол баряа һэ... роотойл үдэр ябаа ха... нэй хүндэтэй айлшан... лодогби, харин мүнөө ... раа поли дээрэ хэбэр... тэрэ энеэбхилэн зуга...

Урдаһаамнай ороо... тээшэ яаража ябаһан ... шинанууд яһала ... һэн. Тэдэндэ харгы... лажа үгөөгүйдэ арга... багташье һэм бүри ... поездтой дайрал... Мантан томо, баатар ... «Кировец» аяар ... табан прицеп шагта... даража ерээ.

...Үдэшэлэн бүри ... һон хойно хүдэлмэри... согсологдобо. Бүхы ... хадагдажа, 14 мянга ... хуряагданхай байба. ... ажалшадай үүсхэлтэ ... ластиин бүхы ажахи... жэнхэй. Урда районуу... хынууд таряа хур... сентябриин 15-да, хой... нуудайхи сентябриин ... дүүргэхээр шиидэ. ... зарай байдалаар ... энэмнай үзэгдөөгүй ... болзор болоно гээша...

В. ПАРХОМ...

ТАСС-ай ...

Целиноград.

ШЭНЭ ЖУРНАЛНУУДЫЕ ИРАХАДА...

Партиин ЦК-гай теоретическэ, политическэ «Коммунист» журналай 12-дохи номер хэблэлһээ гаража, уншагшадта ерэбэ.

«Социализм хүгжөөхэ, эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгэй аша туһада» гэһэн түрүү оэшэгээр журнал нээгдэнэ.

«Арадай гэгээрэлые улам саашадань хүгжөөхэ гээшэ коммунис байгуулалтын шухала зорилго мүн» гэһэн КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо К. Мазуровай статья эндэ гаргагданхай.

Дэлхэйн социалис нэгэдэл гэһэн ниитэ гаршаг доро «Социалис экономикын нэгэдэлэй уласхоорондын удха шанар» гэһэн К. Микульскиин статья, мүн «Хүгжэжэ байгаа оронуудтай СССР-эй экономическа харилсаан» гэжэ С. Скачковой статья эндэ хэблэгдэнхэй.

Партийна байгуулалтын теориин ба ажабайдалай асуудалаар КП-гэй Латвиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь А. Восс гэдэгэй «Партийна хүдэлмэридэхи шэнжэлэл ба тобшолол» гэжэ ехэ статья эндэ уншажа болоно.

Хүгжэнги социализмын социально-экономическа асуудалнууд гэһэн ниитэ гаршаг доро «Бүгэдэ арадай шухалын шухала хэрэг» гэжэ редакционно статья бии. Эндэ ургаса хуряалга тухайда, газар таряаланда хабаатай асуудалнууд тухайда хэлэгдэнэ. «Хоёр зуун таби миллион» гэһэн В. Болдыревой статья манай ороной арад зоной олошоржо байһан тухай үгүүлнэ.

Маоистнуудай политика, бодото байдал тухай ехэ статья эндэ гаргагданхай. Шүүмжэлэл ба библиографияар хэдэ-хэдэн статьянуудтай уншагшад танилсаха байна.

«Политическое самообразование» гэжэ КПСС-эй ЦК-гай журналай ээлжээтэ номер ерэнхэй.

РСДРП-гэй II съездын болоһоор 70 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаанай материалнуудаар журналай энэ номер нээгдэнэ. «Бүхы арадуудай аша туһада» гэжэ редакционно статья дотор уласхоорондын оршон байдалые зөөлэрүүлхын тулада партиин Центральна Комитедэй, Совет правительствын ябуулжа байгаа хэмжээнүүд тухайда хэлэгдэнэ.

Партийна, комсомолой һуралсалда хабаатай, пропагандистнар, лекторнууд, политинформаторнуудта хэрэгтэй статьянууд, лекцинүүд заабаринууд эндэ хэблэгдэбэ.

ВОРОНЕЖСКО ОБЛАСТЬ. **Байгша ондо Рем... районой механизаторнууд ороoho таряанай үндэр б... ургаса хуряажа абаба. Районой таряашад абаһан со... лис уялгаяа шэнэлжэ, гүрэндэ 500 мянган центнер о... ho худалдаха гэжэ шиидэбэ. Түсэбһөө гадуур 176 м... центнер таряа худалдахаар тэдэнэр шиидэнхэй.**

Куйбышевай нэрэмжэтэ колхозой түрүү механи... Сергей Ильич Бартеньев үсөөхэн үдэрэй турша... мянган центнер ороoho суглуулжа абаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Колхозой парткомой секретарь Н... Рясняиский түрүү комбайнерта хилээмэ-дабһа бари... байна. Һургуулиин һурагшад габшагай бэрхээр а... һан комбайнернуудта баглаа сэсэг барюулна.

ТАСС-ай фотохрони...

БҮХЭСОЮЗНА МҮРЫСӨӨН

КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй

Министрнүүдэй Советдэ, облпрофсоветдэ

РЕСПУБЛИКЫН МАЛШАДАЙ БҮХЭСОЮЗНА СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮНГҮҮД

«1972—1973 онуудай үбэлэй үедэ малай ашаг шэмэ бүри ехээр абадаг, бэлэдхэдэг болохын түлөө малшадай дунда бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ хэмжээнүүд тухай» РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1972 оной декабриин 8-най № 723 тогтоолтой, мүн КПСС-эй Буряадай обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй болон облпрофсоведэй 1972 оной декабриин 13-най № Б—42/8 тогтоолтой зохилдуулан, республикын малшадай дунда дэлгэрэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые хаража үзөөд, КПСС-эй обком, республикын Министрнүүдэй Совет болон облпрофсовет **нигэжэ тогтообо:**

Социалис мүрысөөндэ илаһанда тоолоод, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын, хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай профсоюзай ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнаха, хонишод, адуушадай бригадануудай коллективүүдтэ тус тустань 100, гахайн ба шубуунай бригадануудай коллективүүдтэ 200, һүнэй фермэнүүдэй коллективүүдтэ 300 түхэриг шан барюулха гэбэл:

ХОРИИН АЙМАГҺАА

Анаагай совхозой хонишодой бригадын коллективтэ (ахалагша хонишониинь нүхэр Папкин И. И.).

«Георгиевский» совхозой хонишодой бригадын коллективтэ (ахалагша хонишониинь нүхэр Садовский И.).

Хорнин совхозой хонишодой бригадын коллективтэ (ахалагша хонишониинь нүхэр Жамбалова Ц. С.)

УЛААН-ҮДЫН ШУБУУНАЙ ФАБРИКАҺАА

Усть-Брянскын бригадын коллективтэ (бригадирынь нүхэр Земляков В. О.).

Социалис мүрысөөндэ илаһанда тоолоод, КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй болон облпрофсоведэй Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнаха, колхоз, совхозуудай һүнэй фермын удаадахи коллективүүдтэ тус тустань 300 түхэриг, гахайн ба шубуунай фермэнүүдэй коллективүүдтэ — 200, хонишодой ба адуушадай бригадануудта 100 түхэригэй шан барюулха гэбэл:

БАРГАЖАНАЙ АЙМАГҺАА

Уланай колхозой хонишодой бригадын коллективтэ (ахалагша хонишониинь нүхэр Бубеев П. Т.).

Хилганын колхозой хонишоной бригадын коллективтэ (ахалагша хонишониинь нүхэр Тугутов Н. Ш.).

БЭШҮҮРЭЙ АЙМАГҺАА

XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой һүнэй фермын коллективтэ (бригадирынь нүхэр Куприянов Е. Г.).

«Победа» колхозой гахайн фермын коллективтэ (бригадирынь нүхэр Некипелов А. Е.).

Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой хонишодой бригадын коллективтэ (ахалагша хонишониинь нүхэр Фомин Н. А.)

«Дружба» колхозой хонишодой бригадын коллективтэ (ахалагша хонишониинь нүхэр Новокрещенных).

Хёлгын совхозой хонишодой бригадын коллективтэ (ахалагша хонишониинь нүхэр Тимофеев И. М.).

ЗЭДЫН АЙМАГҺАА

Борьёогой совхозой һүнэй фермын коллективтэ (бригадирынь нүхэр Линойцева П. И.).

Борьёогой совхозой хонишодой бригадын коллективтэ (ахалагша хонишониинь нүхэр Цыренов Б. Ж.).

«Заречный» совхозой хонишодой бригадын коллективтэ (ахалагша хонишониинь нүхэр Гомбоев Б. Б.).

«Коммунизм» колхозой хонишодой бригадын коллективтэ (ахалагша хонишониинь нүхэр Батуев Д. Р.).

«Коммунизм» колхозой хонишодой бригадын коллективтэ (ахалагша хонишониинь нүхэр Бальжиев С. Ш.).

«Мир» колхозой хонишодой бригадын коллективтэ (ахалагша хонишониинь нүхэр Бадмаев С. Б.).

«Мир» колхозой хонишодой бригадын коллективтэ (ахалагша хонишониинь нүхэр Тондонов Б. Т.).

Торинн совхозой хонишодой бригадын коллективтэ (ахалагша хонишониинь нүхэр Шмаков С. А.).

ЯРУУНЫН АЙМАГҺАА

«Коммунизм» колхозой адуушадай бригадын коллективтэ (ахалагша адуушаниинь нүхэр Доржиев Д. Ш.).

Яруунын совхозой хонишодой бригадын коллективтэ (ахалагша хонишониинь нүхэр Ринчинова Г. Ш.).

Нарһатын совхозой хонишодой бригадын коллективтэ (ахалагша хонишониинь нүхэр Цыдыпов Ц-Д. Б.).

«Юбилейный» совхозой хонишодой бригадын коллективтэ (ахалагша хонишониинь нүхэр Андриевский С. Д.).

ЗАХААМИНАЙ АЙМАГҺАА

Санагын совхозой адуушадай бригадын коллективтэ (бригадирынь нүхэр Убашеев А. Д.).

«Дружба» колхозой һүнэй фермын коллективтэ (бригадирынь нүхэр Доржиев Б. Б.).

ЗАГАРАЙН АЙМАГҺАА

Онохойн совхозой һүнэй фермын коллективтэ (бригадирынь нүхэр Ивакина А. И.).

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишодой бригадын коллективтэ (ахалагша хонишониинь нүхэр Базаров Ж. Б.).

Эрхирэгэй совхозой хонишодой бригадын коллективтэ (ахалагша хонишониинь Жапов Ц. Б.).

КАБАНСКЫН АЙМАГҺАА

Кабанскын совхозой һүнэй фермын коллективтэ (бригадирынь нүхэр Аверин С. В.).

Ойморой совхозой гахай шахан таргалуулгын фермын коллективтэ (бригадирынь нүхэр Бартаханова Т. И.).

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

АНХАРАГТЫ: һонирхолтой дуршэл

УРГАСА ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ ШЭНЭ АРГА

Ураалай саадахи Курганай областиин томо ажахынуудай нэгэн болохо «Меньщиковский» совхозой механизаторнууд таряалангай гектар бүриһөө 20 центнер ургаса хуряана. Илангаяа шэниисын ургаса һайн. Август һарын хура бороотой, һалхитай байгаашье һаань, таряанай эшэ хэбтээгүй. Урдань шанга һалхи, бороодо сохюулхадаа, эндэхи таряан унашадаг байһан юм.

—Тарилгын үедэ туршаһан тусхай препарат таряанай эшэ бэхижүүлээ, хоолосой эдеэшэлгэдэ зохисотой байдал хангаа, — гэжэ совхозой директор Н. А. Колесников хөөрэнэ. Тарилгын урда тээ үрэһэтээ «Тур» гэжэ препарат холиһон байгаабди. Удаань таряамнай жэгдэ һайнаар ургажа эхилээ һэн.

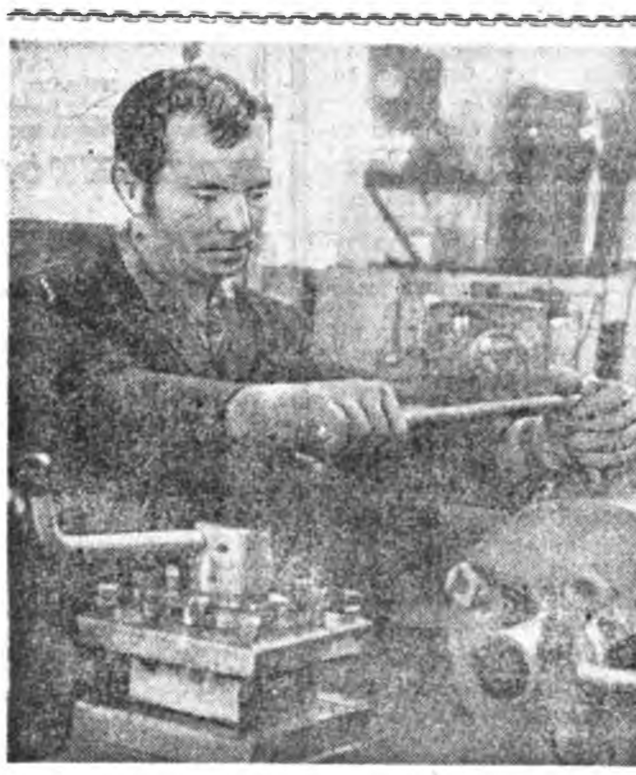
Урдань унадаггүй эшэтэй шэниисэ ургуулхын тула зунай тэг дунда ургажа байһан таряаландаа самолёдоор энэ препарат сасадаг байгаа. Харин Курганай хүдөө ажахын институдай эрдэмтэ Н. А. Сикорский бүри хүнгэн, үнэгүй арга олоо. Сеялкэдэ хэгдэхээ байһан үрэһөө энэ препарадаар шанаржуулхада, тус препарат таба дахин багаар хэрэгтэй болохо гэжэ Н. А. Сикорский элирүүлээ. Хоолосой бии болохо үеэр эндэ сагай уларил муудадаг юм. Тиимэһээ эндэхи эрхэ байдалда энэ арга ехэ таараха байба.

Механизаторнууд унаһан таряа яажа хуряахамнайб гэжэ бодолгодо абтадаг, техникэдээ тусхай түхеэрэлгэнүүдые хэхэ гэжэ оролдодог байгаа. Харин нимэ препарадтай холижо таригдаһан үрэһэнэй үндэһэниинь хүсэтэй байдаг, эшэнь бүхэ байна бшуу.

Препарадаар шанаржуулһан шэниисэ областиин 300 мянган гектар газарта таригдааһэн. Ураалай саадахи эрхэ байдалда таараһан «Уральская—52», «Харьковская—46», «Стрела» гэһэн сортнуудай шэниисэ нимэ препарадтай холиходо, зохид байба.

Н. СТЯЖКИН,
ТАСС-ай корр.

Курган.

Станислав Ершов Селенгинскын целлюлозо-картонно комбинадта ажаллана. Тэрэ токарёор хүдэлхэ зуураа, үдэр бүхэнэйнгөө даабари хододоо үлүүлэн дүүргэнэ. Тэрэнэй бүтээһэн продукци эрхим шанартай байдаг. Залуу хүдэлмэришэн эрдэм мэдэсэеэ саг үргэлжэ дээшэлүүлнэ. Мүнөө тэрэ индустриальна техникумэй 4-дэхи курсада һурана. Мүн залуу токарь ниитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Гүрэнэй страхованиин аша туһатай, удха шанартай байдаг тухай хөөрэлдөө цехэйнгээ хүдэлмэришэдэй дунда үнгэргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: токарь С. Ершов.

А. ШУЛУНОВОЙ фото.

ЗАМАЙ ТЭМДЭГЛЭЛ

АГУУ АЯНШАНАЙ ДУРАСХААЛТА ГАЗАРТА

АЛБАНАЙ хэрэгээр һаяхан Киргиз ороноор ябахадаа, амаралтын нэгэ үдэр агуу аяншан Н. М. Пржевальскиин дурасхаалта музейдэ орожо харабабди. Эрдэмтын нэрэтэ энэ хотоһоо гаража, арбаад модо ябаад, автобусһоо буухада, Иссык-Куль нуурай үндэр эрьедэ табигдаһан Пржевальскиин томо хүшөө, тэрэ сааһаань музейн сагаахан гэр харагдаба.

Музейн экспонадууд, мүн тэндэхи экскурсовод агуу эрдэмтын ажабайдал, ажал ябуулга тухай тодорхойгоор харуулан хөөрэнэ.

1839 оной апрелиин 12-то Смоленскэ губернидэ түрэһэн энэ хүн Түб Азиие анха түрүүн гүнзэгыгөөр шэнжэлжэ, дэлхэйдэ суутай болоһон байна. Мүн лэ Смоленскэ областиин хүбүүн Юрий Гагарин 1961 оной апрелиин 12-то анха түрүүн замбуулинаар аяншалжа, Эхэ ороноо дэлхэйдэ суурхуулаа һэн. Энэ тараараа Пржевальский Гагарин хоёрой намтарын дүтэрхы байна гэхэдэ болоно. Тиимэһээл Юрий Алексеевич Гагарин 1964 ондо Пржевальскиин энэ дурасхаалта музейе хараад, иигэжэ бэшээ: «Айха сухарихые мэдэдэггүй байһан, Түб Азиин түрүүлэн шэнжэлһэн энэ хүнэй дурасхаалые совет арад нангинаар сахижа байдаг». (Музей харгшадай һанамжаа бэшэдэг дэбтэрһээ абтаба. **Ц. Б.**) Николай Михайлович Пржевальский Түб Азиие шэнжэлхэ дүрбэн экспедици эмхидхэһэн байна. Тиихэ зуураа, Монгол, Түгэд, Хитад мэтын оронуудаар хэдэ дахин ябажа, газар дайдыень гүнзэгыгөөр шэнжэлэн харуулаа. Эдэ оронуудаар ябахаһаа урид эгээл түрүүн Уссуриин хизаарта 1867—1869 онуудта экспедици хэжэ ерээ һэн.

Түб Азиие шэнжэлхэ түрүүшынгээ аяншалтые (1870—1873 онуудта) Пржевальский манай Хяагта хотоһоо эхилээд, Монгол, Түгэд мэтын оронуудаар ябажа ерэһэн байна.

Гурбан жэл болоод, хоёрдохи аяншалгадаа мордожо, Кульджа хотоһоо захалаад, Лоб-Нор хүрэтэр ошожо ерээ.

Түб Азиие шэнжэлхэ удаадахи экспедицеэ Зайсан нуурай эрьеһээ эхилээд, манай Хяагтаар гаража ерэһэн байна. Энэ аяншалгынь һүүлээр Пржевальскида зоологиин эрдэмэй докторой нэрэ зэргэ олгогдоо һэн.

Дүрбэдэхи аяншалгаа хэхэдээ (1883—1885 онуудта), Николай Михайлович мүн лэ Хяагтаһаамнай гараад, Киргизэй Каракол хото (мүнөө Пржевальск) хүрэһэн байха юм. Энэ экспедицидээ бусахадань, Петербургын Науканудай академи Пржевальскиие өөрынь дүрсэ һиилэжэ зураһан алтан медаляар шагнаа. «Түб Азиие түрүүлэн шэнжэлһэн эрдэмтэдэ» гэжэ медальдань бэшээтэй.

— Амиды мэндэ байхадаа, өөрынгөө дүрэ зурагтай медаляар гансал Пржевальский тиихэдэ шагнагдаһан байна, — гэжэ экскурсовод хэлэнэ.

Экспедицинүүдтэ ябаха үедөө Н. М. Пржевальский ботаника, зоологёор, геологи, этнографяар тон шухала научна удха шанартай материалнуудые олоор суглуулжа, эрдэм наукын хүгжэлтэдэ хубитаяа оруулһан, мүн өөрөөшье томо томо зохёолнуудые бэшэһэн байна: «Путешествие в Уссурийском крае» («Уссуриин хизаараар аяншалга»), «Монголия и страна тангутов» («Монгол болон тангадуудай орон»), «От Кяхты к истокам Жёлтой реки» («Хяагтаһаа Шара мүрэнэй эхин тээшэ ошолго») гэхэ мэтын номуудынь музейдэ табяатай. Бэлиг түгэлдэрөөр бэшэһэн эдэ зохёолнуудайнгаа түлөө М. Н. Пржевальский дэлхэйн олон ороной научна бүлгэмүүдэй медаль, шангуудта хүртэһэн байха юм.

Николай Михайлович экспедицидэ ябангүйгөөр гэртээ удаан байжа шададаггүй һэн. «Өөрынгөө орондо буусаад, түрүүшээр баяртай шэнти байһан аад, уданшьегүй би уйдажа захалдагби. Европодо олдошогүй, ямар нэгэн мартагдамаар бэшэ нангин юумэеэ холын Азиич сүл губида орхижорхиһондол адли, сагай ошохо тума энэ уйдхарни улам бүри ехэ болодог», — гэһэн үгэнүүдыень музейдэ уншанабди.

Эрдэм наукын хэрэгтэ Н. М. Пржевальскиин онсо шүтэнги, үнэн шударгы байһыень иимэ нэгэ баримта дээрэһээ харуулхадашье болоно. Тэрээндэ генерал-майорой нэрэ зэргын олгогдоходонь: «Одоол һамга абаха сагтнай ерээ бэшэ гү?» — гэжэ нүхэдэйнгөө хэлэхэдэ: «Энэ хүсэлтнай хэзээдэшье бүтэхэгүй байха, нүхэдни! Гэр бүлэтэй һүүхэ гээшэ жаргал ааб даа. Тэд аяншалжа, зайжа ябадаг намда тиимэ жаргал тон ехэ хохидол зоболон болохо», — гэжэ тэрэ харюусаһан юм гэхэ.

Һалхи шуургатай хада уула, хабсагайгаар, уһагүй хуурай элһэн губяар экспедицидэ ябахадань, аюулта ушарнууд нилээд олон тохёолдодог һэн ха. Тэд али бүхы бэрхэшээлнүүдые аяншан-эрдэмтэ тэсэмгэйгээр дабажа гарадаг байгаа. Нэгэтэ Лоб-Норой эрьеэр Пржевальскиин ябажа ябатарнь, томо гэгшын һарлаг үхэрэй мүргэхэеэ гүйжэ ябаһан тухай, мүн Түгэд ороноор аяншалжа ябахадань, дээрмэшэдэй добтолһон тухай зурагууд ханада үлгөөтэй харагдана.

— Николай Михайлович Пржевальский бэеэр томо, ёнотой баатар хүн байһан. Хоёр метр шахуу (195 сантиметр) үндэр, 140 килограмм шэгнүүртэй томо бэетэй байгаа, — гэжэ музейн научна хүдэлмэрилэгшэ Жанна Михайловна Пак тайлбарилна.

Пржевальскиин экспедицидэ ябахада, тэрээндэ олон яһатанай түлөөлэгшэд туһалдаг һэн. Бүхы дүрбэн экспедицидэнь хабаадалсаһан манай нютагай хүн Дондок Иринчиновэй, мүн агуу аяншанай газаршадынь байһан киргиз Джоломан Чыныбаев, Забайкалиин хасаг П. Чебаев болон бусадай зурагууд ханада үлгөөтэй харагдана. Туһалагшадайнгаа ашагабьяа үндэрөөр сэгнэжэ, Н. М. Пржевальский иигэжэ бэшээ: «Намтай суг ябалсаһан нүхэдэй шэн габьяа, эрэлхэг зориг гаргажа, ажал хэрэгтээ үнэн сэхээр хандаагүй һаань, мүнөө хэгдэһэн юумэнэймнай багаханшье тэды хубинь бүтэхэгүй һэн». Түб Азяар табадахи аяншалгаа эхилээд байтараа, гэнтэ халуун үбшэндэ нэрбэгдэжэ, 1888 оной намар Н. М. Пржевальский Каракол хотодо наһа бараа бэлэй. «Намайе заатагүй Иссык Куль нуурай эрьедэ хүдөөлүүлээрэйт. Миил аяншан Пржевальский гэжэ хүүр дээрэмни бэшэхэт. Экспедицидэ ябадаг хубсаһыем үмдүүлээд, хуурсагта хээрэйт», — гэжэ наһа барахынгаа урда нүхэдтөө захиһан байгаа. Хани нүхэдынь энэ захяаень наринаар дүүргэжэ, Иссык-Куль нуурай эгсэ үндэр эрьедэ зохид һайн газар олоод, өөрынь хүсэһэн ёһоор, хүдөөлүүлээ. Түмэр хүреэ соо сэсэг ногоо ургаһан обоолоотой газар дээрэ хабтагар томо боро шулуун табяатай. Тэндэнь миил «Аяншан Н. М. Пржевальский. 1839—1888 онууд» гэжэ бэшээтэй. Агуу энэ эрдэмтын бэеэ магтуулха дурагүй, хододоо даруу түбшэн зантай байһаниинь эли тодоор эндэшье харагдана.

Хүүрэйнь хажуудахана хүшөө табяатай. Энэ хүшөө хабсагайн түхэлтэйгөөр томо гранит шулуугаар бүтээгдэнхэй. Юһэн метр шахуу үндэр томо энэ «хабсагайн» оройдо бүргэд шубуун далаа дэбин һуужа байна. Амандаа зуужа ябаһан олив модоной мүшэрые Пржевальскиин аяншалһан маршрудай карта дээрэ табижа байһан удхатайгаар зохёогдонхой. Хүшөөгэй үбэр талада алдарта аяншанай дүрсэ зураг һиилээтэй.

Эрдэм наукын үмэнэ Николай Михайлович Пржевальскиин угаа ехэ габьяатай байһые мэдэржэ, Ородой географическа бүлгэм 1891 ондо тэрэнэй нэрэтэ шан, мүнгэн медаль хоёрые тогтооһон, мүн СССР-эй географическа бүлгэм Пржевальскиин нэрэтэй алтан медаль бии болгоһон юм. Алдар суута, эрдэмтын наһа бараһан Каракол (хальмагаар Хара-Гол) хото 1889 ондо Пржевальск гэжэ нэрэтэй болгогдоо. Мүн тэрэнэй шэнжэлжэ олоһон хэдэн олон уула хадануud, уһа нуурнууд, ургамал ногоонууд, ан амитад аяншын нэрээр нэрлэгдэнхэй.

Ородой гайхамшагта эрдэмтын нангин дурасхаалта газарнуудые харахаяа хүнүүд эндэ тэндэһээ олоороо ерэжэл байдаг. Һүүлэй һарануудта Москва, Смоленск, Минск, Новосибирск, Алма-Ата, Ташкент, Фрунзе мэтын городуудһаамнай илангаяа олон хүн тэрээгүүр ябаа. Мүнөө жэлдэ космонавтнууд Рукавишников, Елисеев гэгшэд тэндэ ошоһон байна.

Эсэгэ оронойнгоо наукада Николай Михайлович Пржевальскиин үнэн сэхээр, эрэлхэг зоригтойгоор алба хэһэниинь, хэды ехэ алдар суутайшье, ашагабьяатайшьеһаа, хододоо тэрэнэй даруу түбшэн зантай байһаниинь эрдэм гэгээрэлэй арюун үндэр орьёл өөдэ зориһон мүнөөнэй залуушуулда эрхим жэшээ болохо үгэнэ.

Ц. БУДАЕВ,
хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

УЛААН-БААТАР

Харилсаа холбооной асуудалнууд зүбшэлэгдэнэ

ТАСС

Социалис оронуудта политическэ, научна эрдэм дэлгэрүүлхэ бүлгэмүүдэй хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн эндэ нээгдээ. Болгариин, Венгриин, ГДР-эй, Монголой, Польшын, Румыниин, Советскэ Союзай, Чехословакиин түлөөлэгшэд хүдэлмэридэнь хабаадана.

Социалис оронуудта политическэ, научна эрдэм дэлгэрүүлхэ бүлгэмүүдэй харилсаа холбоое саашадань хүгжөөхэ асуудалнууд дүрбэн үдэрэй зүблөөн дээрэ зүбшэлэгдэхэ байна.

МОГАДИШО

Һурахаяа СССР ошобо

ТАСС

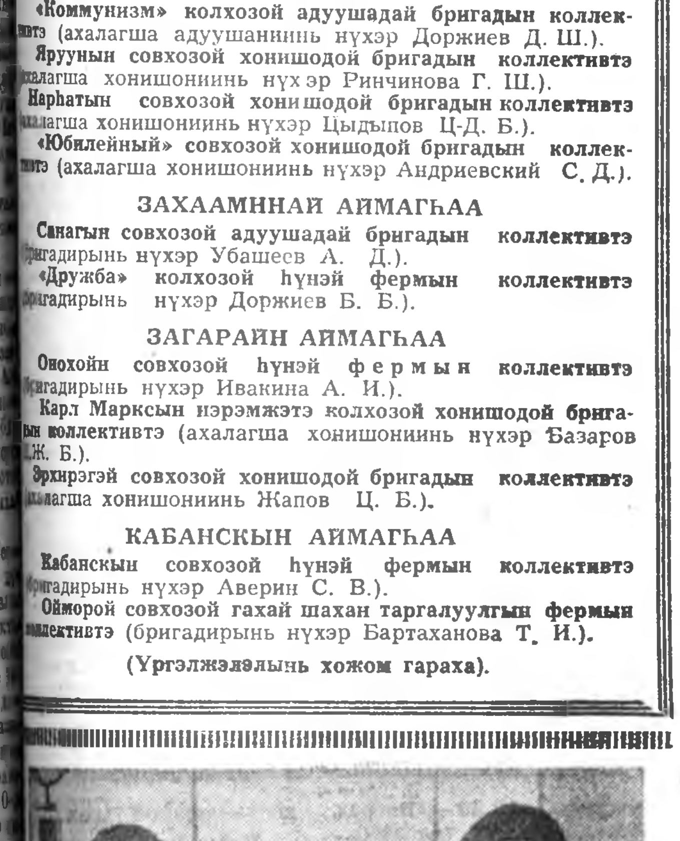
Сомалин ехэ бүлэг хүбүүд, басагад һурахаяа Советскэ Союз ошобо. Советскэ Союзай дээдэ һургуулинуудтэ һуража гарахадаа, эдэнэр врачай, инженерэй, багшын, хэлэ бэшэг шэнжэлэгшын дипломуудые абаха байна. СССР-тэ һурахаяа ошохынгоо урда тээ Сомалин бүлэг залуушуул Сомалин Верховно революционно Соведэй президент Мохамед Саид Барретай уулзажа хөөрэлдэбэ. Тиинхэдэнь тэрэ һуралсалдаа амжалта туйлахыень залуушуулда хүсөө.

БОНН

Совет уран зураашын выставкэ

ТАСС

СССР-эй арадай уран зурааша, СССР-эй Уран зурагай академиин бодото гэшүүн, СССР-эй Ленинскэ ба Гүрэнэй шангуудай лауреат Ю. И. Пименовэй выставкэ эндэ нээгдэбэ.

Эфиопи ба дэлхэйн социалис гүрэнүүдэй хоорондохи промышленность, наука болон техникын талаар экономическа харилсаа холбоон жэл ерэхэ бүри үргэдэнэ. Энэ завод жэл бүри 60 мянган покрышка, 45 мянган камера бүтээн гаргаха байна.

Зураг дээрэ: покрышкануудые бүтээдэг цех соо

ТАСС-ай фотохроникэ.

ДЭЛХЭЙ ЭСИЛЬЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ БОЛГАРИДА ЕРЭЭД БАЙҺАН ТУХАЙ ХАРИИН ХЭБЛЭЛЭЙ МЭДЭЭСЭЛНҮҮДҺЭЭ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хани ёһоор, албанай хэрэгээр Болгариин Арадай Республикада ошоод байһан тухай дэлхэйн оронуудай хэблэл үргэнөөр тунхаглана.

СОФИ. Сентябриин 19-дэ Болгариин бүхы газетэнүүд һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэн гараа. «Леонид Ильич Брежневые болгар арад баяр баясхалантайгаар амаршална», «Бидэнние жэгүүрлүүлэн зоригжуулһан хани барисаан», «Болгарида аха дүү ёһоной халуун анхарлаар угтагдана» — гэһэн гаршагууд доро материалнууд толилогдоно. Хани барисаата Болгариин газар дээрэ албанай хэрэгээр Л. И. Брежневэй ерээд байһан тухай дэлгэрэнгы репортажнууд, тоосоонууд, мэдээсэлнүүд тунхаглагдаа. Бүгэдэ ниитын эб найрамдал бэхижүүлхэ уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулха, СССР-эй ба НРБ-гэй, КПСС-эй ба БКП-гэй, совет болон болгар арадуудай хоорондохи хани харилсаае үргэдхэхэ хэрэгтэ Л. И. Брежневэй ехэ туһа хүргэдэг тухайдань эдэ материалнууд дотор хэлэгдэнэ.

Л. И. Брежневэй, Т. Живковэй уулзалганууд аха дүү хоёр ороной, арадуудай, партинуудай хоорондохи харилсаанда ходол шэнэ шата болодог байна гэжэ «Отечествен фронт» газетэ тэмдэглэнэ. Эгээл тиимэһээ эдэ уулзалганууд болгар-совет хани барисаанай толотомо гэршэ болоно.

ВАРШАВА. Л. И. Брежневые Софида хани халуунаар угталга», «Хани барисаанай айлшалалга», «КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарьта үндэр шагнал барюулагдаба» гэһэн гаршагууд доро Польшын бүхы газетэнүүд НРБ-гэй Геройн Алтан одо, Георгий Димитровой орден барюулалгын баяр ёһолол дээрэ БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живковэй, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэнүүдые тунхаглаба.

Болгариин ба социалис хани нэгэдэлтэ бусад аха дүү оронуудай туйлаһан амжалтанууд марксизм-ленинизм, пролетарска интернационализмын үзэл сурталай түгэлдэр хүсэтэйе элирхэйлнэ гээд «Трибуна люду» газетэ бэшэнэ.

БЕРЛИН. Георгий Димитровой орденые, НРБ-гэй Геройн Алтан одые Л. И. Брежневтэ барюулалга КПСС-эй ба Совет гүрэнэй гадаадын политикые, КПСС-эй XXIV съезд дээрэ абтаһан эб найрамдалта программа бэелүүлхэ хэрэгтэ ехэ туһа хүргэһыень үндэрөөр сэгнэһэн ябадал болоно гээд СЕПГ-гэй ЦК-гай орган — «Нойес дойчланд» газетэ тэмдэглэнэ.

ПРАГА. Л. И. Брежневтэ үндэр дээдэ шагнал барюулалга Болгариин бүхы коммунистнуудай, ажалшадай, бүхы арадай тэрээндэ үнэн сэдьхэлһээ баяр баясхалан хүргэжэ байһыень гэршэлнэ гэжэ «Руде право» газетэ бэшэнэ.

ПАРИЖ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэ НРБ-гэй дээдэ шагнал барюулһан тухай «Юманите», «Фигаро» болон Франциин бусад газетэнүүд мэдээсэхэдээ, эб найрамдалта политика бэелүүлгэдэ элитэ ехэ габьяатай байһанайнь түлөө энэ нэрэ зэргэ олгогдоо гэжэ тэмдэглэнэ.

РИМ. Л. И. Брежнев Софида ерээд байхадаашье, амгалан ёһоор зэргэ оршохо политикаяа дахинаа лаблан баталба гээд «Унита» газетэ бэшэнэ. Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ тунхаглахадаа, социализмын ба коммунизмын аша туһада, социалис хани нэгэдэл бэхижүүлхын тула, мүнөө үеын революционно бүхы хүсэнүүдые нягтаар жагсаахын тула Советскэ Союз шухала хэрэгтэй бүхы юумэ саашадаашье хэхэ байха гэһэн үгэнүүдыень онсолон тэмдэглээ.

ДЕЛИ. Энэ хани ёһоной уулзалганууд социалис оронуудай, уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй нэгэдэл улам бэхижүүлхэ, Европодо, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ туһа хүргэхэ байха гэжэ Индиин ЮНИ гэдэг информационно агентствын политическэ шэнжэлэгшэ мэдүүлбэ (ТАСС).

НЬЮ-ЙОРК

ЧИЛИ: хархис хүсэнүүдэй хорото ябуулганууд

ТАСС

Чилидэ хэсүү шанга байдалтай байһаар. Сэрэгэй хунтын солдадууд Сантьягын түбэй үйлсэнүүдые сахин һүндэлнэ гэжэ ЮПИ агентство Чилиин ниислэл хотоһоо мэдээсэбэ. Үе үе болоод лэ хотын элдэб районуудта буудалдаанай болохонь соностоно. Эндэ абтаһан мэдээсэлнүүдэй ёһоор, арадай нэгэдэлэй тала баригшад бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн гулидхажа, партизан подразделенинүүдые байгуулжа байна. Иимэ отрядууд бии гээд сэрэгэй хунтын толгойлогшо генерал Пиночет мэдэрбэ. «Мүнөө олохон нютагуудта партизан отрядууд эмхидхэгдэжэ», «граждадай соносхохо аюул тохёолдожо магад» гэжэ тэрэ Чилиин «Пренса» газетын корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ.

Чилиин демократическа хүсэнүүдтэ эсэргүү хатуу хархис хардалга, мүрдэлгэ хэгдэһээр. Сэрэгэй хунтын түлөөлэгшын тусхайлан мэдүүлһэнэй үндэһөөр, һүүлэй хоёр үдэрэй туршада соо Сантьяго хотодо 53 хүн баригдажа хаагдаа. Урбалтын үедэ баригдажа хаагдаһан 5200-һаа үсөөн бэшэ хүн суудтэ үгтэхэ юм гэжэ Чилиин сэрэгэй правительство мэдүүлээ гээд ЮПИ мэдээсэнэ. «Гэмтэй» гэжэ мэдэрэгдэһэн хүнүүд шэрүүнээр хэһээгдэхэ юм ха.

Эдэ үдэрнүүдтэ Чилидэхи хархис хүсэнүүд олон тоото мүрдэлгэнүүдые хэбэ. Урбалта хэһэн үймөөшэдэй авиациин ниислэл хотодохи байрын кварталнуудые бомбодохо үедэнь 6 мянга гаран хүн үхөө гэжэ тэрэ үеэр Сантьягода байһан, Мексикын «Съемпре» журналай корреспондент Леон Роберто Гарсиа бэшэнэ.

НЬЮ-ЙОРК. Сэрэгэй урбалтын үедэ Сальвадор Альендиин яажа алуулһан тухайда Чилиин президентын һамган Ортенсия Бусси де Альенде «Нью-Йорк таймс» газетын корреспонденттэй Мехикэдэ хөөрэлдэхэдөө хэлэбэ. Президентын «Ла Монеда» гэжэ ордондо сэрэгэйхидэй добтолхо үеэр тэрэ алуулһан байгаа гээд этигэнэб гэжэ президентын һамган мэдүүлбэ. Сальвадор Альендиин бэедэ һомонуудай сараа шархануудай байхые (хүнүүд эдэнэй тоодо тэрэнэй басаган, врачнууд, журналистнууд) хараһан байгаа гэжэ президентын һамган хэлэбэ. Аюул тохёолдуулхагүйн тула тэдэ хүнүүдэй нэрыень дурдажа шадахагүй байнаб гээд тэрэ тэмдэглээ.

«Эсэстээ хүрэтэр тулалдахаб, «Ла Монеда» ордонһоо амидыдаа гаража ошохогүйб, бэедээ хоро яашье хүргэхэгүйб...» гэжэ үбгэмни намда хэлээ һэн гээд Ортенсия Бусси де Альенде хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ.

НЬЮ-ЙОРК

ООН-ой ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙ

ТАСС

ГДР ба ФРГ-е Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин гэшүүд болгон абалга тус эмхиин ажабайдалдахи шухала ябуулга, уласхоорондын харилсаандахи шахардуу байдал һуларуулгада шухала удха шанартай хэрэг болоно гэжэ делегадууд Ассамблейн үдэрэй заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ элирхэйлбэ.

ГДР ба ФРГ-е гэшүүд болгон абалга ООН-ой түүхэдэхи шухала шата болоно гэжэ Украинын ССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Г. Г. Шевель тэмдэглээ. Арадуудай үнэн зүб тэмсэлэй хэрэгые Германиин Демократическа Республика хэлбэришэгүйгөөр дэмжэнэ гэжэ Кубын түлөөлэгшэ Р. Аларкон үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ. Европодохи аюулгүй байдал хангалгада ГДР ехэ туһа хүргэнэ гэжэ Белоруссиин ССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. Е. Гуринович хэлэбэ.

ООН-ой гэшүүдэй дунда хуулита һуурияа эзэлхэ арга ГДР-тэ олгоһонойнь түлөө ГДР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр О. Винцер ООН-ой гэшүүн оронуудай делегацинуудта правительствынгаа даалгабаряар баяр баясхалан хүргөө. ООН-ой урда табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлхын тула СССР-тэй, социалис бусад оронуудтай хамта ГДР эдэбхитэйгээр хүдэлмэрилхэ байха юм гэжэ О. Винцер мэдүүлбэ.

ФРГ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министр В. Шеель үгэ хэлэхэдээ, ФРГ ООН-ой гэшүүн болоо хадаа тус эмхиин гэшүүн бусад оронуудтай харилсаа холбоо тогтоохо гэжэ Генеральна Ассамблейе найдуулаа.

Генеральна Ассамблейн гол комитедүүдэй түрүүлэгшэнэрые, Ассамблейн түрүүлэгшын орлогшонорые һунгаха һунгалта сессиин үдэшын заседани дээрэ болобо.

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ:

- Залуу композитор тухай.
- Браконьернууд баригдаба.
- Уран шүлэгэй долгин.

ТОЛИ

АЯЛГА

ХҮГЖЭМШЭ ХҮБҮҮН

ҮНДЭҺЭН буряад искусствын, уран зохёолой хүгжэлтэдэ үрэжэлтэ баян Агын талаһаа гараһан оюун бэлигтэй хүбүүд, басагад хубитаяа оруулһан, мүнөөшье оруулһаар. Гансашье манай Буряадта бэшэ, мүн орон доторoo нилээд алдаршаһан зохёолшод, зураашад болон дуушад тэдэнэй дунда олон. Уран хүрса бэлигтэнэй нэгэн, РСФСР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ, ирагуу хонгёо буряад дуунуудые бэшэдэг хүгжэмшэ Дагба Ринчинов болоно. Тэрэнэй зохёоһон дуунууд буряад нютагуудаар ханхинан зэдэлжэ, хүнэй сэдьхэлдэ ургы сэсэг бадаруулжа байдаг.

Залуу хүгжэмшэ түрэхын бэлигтэй хүн гээшэ. Аялга хүгжэм найруулжа, тэрэнээ хэды олон инструментнүүд дээрэ адли тэгшээр гүйсэдхэн наадахаһаа гадна, удха түгэлдэр уран зохёол бэшэдэг, зурадаг, һиилэдэг байна. Үхибүүдые хүгжэмэй болон уран зурагай нюусатай танилсуулжа, налгай дэлгэр сэдьхэлтэй багша, шадамар бэрхэ хүмүүжүүлэгшэ байһанаа үдэр бүриингөө ажал хэрэгээр харуулдаг гээшэ.

Дагба Ринчиновэй зохёохы ажал хэрэг олонхи хүгжэмшэдэйхитэй тон адлирхуугаар эхилһэн байна. Ушар юуб гэхэдэ, үшөө һургуулида дүрбэн тэгшээр хүмүүжүүлэгдэжэ, бэлиг шадабаряа гүйсэд дүүрэнээр хүгжөөхэ аргатай байгаа бшуу. Дагба колхозниигой гэр бүлэдэ түрэһэн юм. Һургуулида ябажа эхилхэһээ һүбэлгэн ухаансар, бэлиг талаантай байһанаа харуулаа бэлэй. Һургуулиин һүүлээр Агын багшанарай училищида һурахаа ороһон юм. Уран һайханай отделенидэ һуралсажа, хүгжэм болон уран зурагтай бүришье дүтөөр танилсаһан, уданшьегүй аялга хүгжэм найруулжа, зуража захалһан гэхэ. Училищияа эрхим һайнаар дүүргээд, тэндэхи багшанарай дурадхалаар тэндээ хүдэлхөө үлөө һэн. Үхибүүдые хүгжэмтэй, уран зурагтай танилсуулхаһаа гадна, уран һайханай бүлгэмэй ажал хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, дуунуудые зохёогоодшье туршадаг байгаа.

Зохёохы ажал хэрэгтэнь һайхан амжалта анха түрүүн заяаһан, тиигээд дуу хүгжэмэй, уран зохёолой нюусатай танилсуулһан багшанараа, жэшээнь, Д. Ц. Жамбалов, Д. Жалсараев, Ж. Балданжабон, Б. Лига, Э. Базарон болон бусадые тэрэ баясан дурдажа ябадаг.

Уран гоё зурагуудые бэшэдэг гэжэ дурдаа һэмди. Тэрэ Агын арадай музей эмхидхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, досоохи шэмэглэл гоёолтыень хэлсэһэн байна. «Ленин ба Сүхэ-Баатар», «Хэтэдээ инаг duратай», «Горки» гэжэ зурагуудай буулгабари хээд, тус музейдэ бэлэглээ һэн. КВЖД шадар болоһон байлдаанда баатаршалга гаргаһан буряад сэрэгшэдэй мүнхэ дурасхаалда бодхоогдоһон хүшөө, ВЦИК-эй түрүүшын гэшүүн Д. Дылгыровэй памятник тэрэнэй проектээр хэгдэһэн юм.

Залуу поэт Д. Ринчиновэй шүлэгүүд «Байгал» журналда, мүн нютагай газетэнүүдтэ саг үргэлжэ хэблэгдэнэ, уншагшадай магтаал һайшаалда хүртэнэ. Тэрэшэлэн «Талын булаг» гэжэ согсоорборидо оруулагдаһан байна.

Дуу хүгжэмынь зохёохы ажал хэрэгтэнь гол һуури эзэлнэ. Буряад аялгын бүхы нугалбаринуудые дуунуудтаа удхалан хэрэглэхэ талаар композиторнуудтай, жэшээнь, Ж. Батуев, Б. Цырендашиев, А. Андреев болон бусадтай саг үргэлжэ зүбшэлдэжэ, дүй дүршэлдэнь һурадаг заншалтай.

Д. Ринчинов дуу хүгжэм нютагтаа тарааха талаар ехэ юумэ хэдэг байна. Залуу бэлигтэниие саг дарыһань дэмжэжэ, аша туһатай зүбшэл заабари үгэдэг юм. Тиигэжэ 1963 ондо Агын арадай филармони эмхидхэлсээд, уран һайханай болон хүгжэмэй соведые хүтэлбэрилһэн, концертмейстерэй тушаал даагаан байна.

Зүжэг нааданайнгаа түсэб зохёожо, дуунуудые найруулдаг байгаа. Олонхи дуунуудынь конкурс дээрэ һайшаагдадаг. Республикымнай мэдээжэ дуушад тэдэнииень концертынгээ программада оруулдаг. Тиигэжэ СССР-эй арадай артист Л. Линховоин тэрэнэй хэды дуунуудые репертуартаа оруулжа, орон соогуураа гастрольдо ябахадаа дуулана.

1965 ондо уран һайханай бүхэроссин харалга боложо, Дагба Ринчиновэй дуунууд онсо магтуулжа, автор нэгэдэхи шатын дипломоор шагнагдаа бэлэй. Мүн тэрэ жэлдэ соло-магтаал зохёожо, округой газетын шанда хүртөө һэн. 1968 ондо Цогто-Хангил нютагые магтаһан дуунай конкурсдо хабаадалсажа, нэгэ доро гурбан шан абаа бэлэй. Дуунайнгаа текстые өөрөө бэшээд, онсо магтуулаа һэн ха. Зохёохы ажалдаа тон ехэ харюусалгатайгаар хандажа, аялга нугалбарииень мүлин хүдэлгэхэдөө, ехэ амжалта туйлана бшуу. Тиигэжэ «Эхэ нютагни», «Цогто-Хангилай пионернүүдэй дуун», «Пионернүүд, урагшаа!» гэжэ дуунууд бэшэгдэжэ, хүн зоной дунда үргэнөөр тараа һэн.

Дагба Ринчиновэй дуунуудые гансашье Агада бэшэ, мүн манай Буряадта, Эрхүүдэ. Монголдо дууладаг байна. 1963 ба 1971 онуудта Агын арадай филармони Монголдо гастрольдо ошожо, Д. Ринчиновэй «Ленин тухай дуун» ирагуу гоёор дуулажа, хани халуунаар угтуулаа һэн. Автор өөрөө ошолсоһон байгаа. Зүүн-Сибириин уран һайханай фестиваль 1973 оной январь һарада боложо, Д. Ринчиновэй «Бидэнэр Эхэ оронтойгоор хамта хүгжэн ургаабди» гэжэ үлхөө дуунуудые хоёр гүйсэдхэжэ, тусгаар магтуулаа бэлэй.

Дагба Ринчиновэй ажал үндэрөөр сэгнэгдэжэ, «Хүндэлэлэй тэмдэг» гэжэ орденоор тэрэ шагнагдаһан байна. Ленин багшын зуун наһанай дурасхаалта медаль тэрэнэй сээжые шэмэглэнэ. Гадна РСФСР-эй соёлой болон гэгээрэлэй, КПСС-эй Шэтын обкомой болон окружкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар оло дахин шагнагдаа бэлэй.

Дагба Ринчинов ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Агын багшанарай училищиин партийна организациин секретариин тушаал нилээд урагшатайгаар дүүргэхэһээ гадна, багшанарые ниитын ажалда олоор хабаадуулалсана. Эрдэм мэргэжэлээ саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ байдаг. Тиигэжэ 1969 ондо Зүүн-Сибириин соёлой институт заочноор дүүргээ һэн.

Поэт Ц-Ж. Жимбиевэй «Арадуудай хани барисаан» гэжэ шүлэгтэ хүгжэм зохёожо, тэрэ дууень буряад нютагуудта хаана яанагүй дуулана. Тиихэдэ «Нүүдэл шубууд» гэжэ олондо мэдээжэ дуунайнгаа үгые өөрөө бэшэһэн байна. Энэ дууень хоор сортоотой гоёор дуулажа, хүн зониие баясуулдаг юм. Маяг хэлбэриин талаар тон юрэнхы аад, аялгань уян нугархай, дуулахада аргагүй хүнгэн, ходорхой. Комсомолшууд болон пионернүүдэй дуунуудые олоор найруулжа, залуушуулай дунда илангаяа мэдээжэ болоһон байна.

Поэт Гунга Чимитовэй «Табан хурган» гэжэ шүлэгтэ хүгжэм зохёожо, тэрэ дууниинь шог ёгтойгоор гүйсэдхэгдэнэ. Жаахан үхибүүдэй дуулахада, бүришье һонирхолтой бшуу.

Композитор сагаа тон зүбөөр хэрэглэжэ, ашагтайгаар хүдэлхые оролдоно. Һүүлэй жэлнүүдтэ нилээд олон дуунуудые бэшээ. Энэ хүмнай өөрөө багшалдаг, үхибүүдые дуу хүгжэмтэй, уран зурагтай танилсуулдаг ажалтай юм. Сүлөөтэй сагаа зүбөөр хэрэглэһэнэй ашаар амжалта туйлана г э э ш э. Олон хүнэй дуулаха үлхөө дуунуудые бэшэхэдээ, композитор поэдүүд Г. Чимитов, Ч-Р. Намжилов, Ц. Номтоев, В. Петонов, Г. Граубин гэгшэдэй шүлэгүүдые хэрэглэһэн байна. Гадна М. Карим, Д. Кугультинов, М. Светлов, А. Твардовский, Н. Рыленков болон бусад поэдүүдэй шүлэгүүдтэ хүгжэм найруулжа, тэдэ дуунуудынь мүнөө зэдэлэн ханхинаһаар зандаа.

Тэрэшэлэн зүжэг нааданай хүгжэм нилээд урагшатайгаар бэшэнэ. Уран зохёолшо Г. Кобяковой зүжэг Шэтын театрта табигдажа, хүгжэмыень Д. Ринчинов бэшэһэн байна. «Забайкальский рабочий» газетэ хүгжэмыень магтажа бэшээ бэлэй.

Буряад поэдүүдэй шүлэгүүдтэ хүгжэм бүришье олоор бэшэхэ түсэбтэй.

Тиигэжэ Агын хүгжэмшэ хүбүүн Дагба Ринчинов нилээд урагшатайгаар хүдэлжэ, дуу хүгжэмөөрөө хүн зониие баясуулжа байна ха юм. Зохёохы ажалдань бүришье ехэ амжалта хүсөөд, ирагуу гоё аялга хүгжэмынь сэдьхэлэй шэмэг боложо зэдэлһэй гэжэ урилнабди.

О. КУНИЦЫН,
хүгжэм шэнжэлэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. Ринчинов.

УРДАНАЙ ДУУНУУДҺАА

ШЭЛДЭЙ ЗАНГИИН ДУУН

1.

Гунан, гунан харахан
гурбанхан хоногой
һойлтотой.
Гурбанхан дабхар сэрэг
соо
Шэлдэй занги гансаараа.

Дүнэн, дүнэн харахан
дүрбэнхэн хоногой
һойлтотой,
Дүрбэнхэн дабхар сэрэг
соо
Шэлдэй занги гансаараа.

Адуунайнгаа олондо
адха шэбээ бодхолойб,
Айдарайнгаа ехэдэ
алтан хилэ алхалайб.
Арбаад дабхар сэрэг соо
Шэлдэй занги гансаараа.

Хонинойнгоо олондо
хото шэбээ бодхолойб.
холшоройнгоо ехэдэ
хорюултай хилэ алхалайб.
Хорёодхон дабхар сэрэг
соо
Шэлдэй занги
гансаараа.

Дэрэгэр мүнгэн эмээлээ
дэрэлээ гэжэ мэдэгты,
дүрбэн гүрэлөө гэзэгээ
надхуулаа гэжэ
мэдэгты.

Алаг эрээн нюдэеэ
анюулаа гэжэ мэдэгты,
алда сагаан жолоогоо
алдаа гэжэ мэдэгты.

2.

Алтай Хангайн
дабаанда
атан тэмээн гүлмэлзээ.
Аба, эжын холохондо
алаг нюдэн мэлмэлзээ.

Элэстэй гэгшын дабаанда
энгин тэмээн
гүйлмэлзээ,
Эжы, абын холохондо
эрээн нюдэн мэлмэлзээ.

Хүхэ далайн долгиндо
хүлэг морин һүрдэнэ.
Хүгшэн хаанай хуулида
хүмүүн албатань
һүрдэнэ.

Хара далайн долгиндо
хазаарта морин
һүрдэнэ.
Харини хаанай хуулида
хамаг албатань һүрдэнэ.

3.

Замбага гэжэ сэсэгынь
заяагаараа ганхана.
Забһар үгы һанагданхай
замган буурал эжымнай.

Бууралхан Хангайн
дабаае
булганхан хараараа
дабая
Бууралхан сагаан эжыгээ
бусалгандаа золгоё.

Алтай гэгшын дабаанда
ардаг яажа тэсэхэб даа.
Аба, эжыһээ холодожо,
амитан яажа тэсэхэб даа.

Элэстэй гэгшын дабаанда
эмниг яажа тэсэхэб даа.
Эжы, абаһаа холодожо,
эльгэн яажа тэсэхэб даа.

Арсаланай нюрганда
эмээл яажа тогтохоб даа.
Абари буруутай хүбүүндэ
һургаал яажа тогтохоб
даа.

Заанай нюрганда
эмээл яажа тогтохоб даа.
Заяа буруутай хүбүүндэ
һургаал яажа тогтохоб
даа.

4.

Алтан шара наранай
агуулаяа тойрохыень
харанагүйбди.
Аба, эжы хоёройнгоо
амитан болгоһыень
мэдэнэгүйбди.

Түхэреэн шара наранай
түбиие тойрохыень
харанагүйбди,
Түрэһэн аба, эжынгээ
түбиие тулгуулһыень
мэдэнэгүйбди.

5.

Ангархан далайн
наахануур
ангирай дальбараа
зоргоороо.
Абахан, эжын хажууда
айдархан бэем зоргоороо.

Элһэнхэн далайн
наахануур
элеэгэй дальбараа
зоргоороо.
Эжыхэн, абын хажууда
энээхэн бэем зоргоороо.

Л. ЛИНХОВОИНОИ
суглуулбариһаа.

РЕКОРД ШЭНЭЛЭГДЭБЭ

Армавир хотодо Россин Федерациин «Спартак» бүлгэмэй хүнгэн атледүүдэй дунда түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үнгэргэгдэһэн байна. Эндэ хабаадалсаһан манай республикын «Спартак» бүлгэмэй эдиршүүл һайн амжалта туйлаба. Жэшээнь, басагадай дундаһаа 3000 метрэй зайда үнгэргэгдэһэн урилдаанда манай Надежда Соколова зайгаа 10 минута 42 секунда соо гаталһан байба. Тиин Буряадай АССР-эй рекордые найман секундаар һайжаруулһан байна.

Мүн бэрхэшээлнүүдые дабалгатайгаар эдир спортсменүүдэй дунда гурбан километрэй зайда болоһон урилдаанда манай Геннадий Коркин зайгаа 10 минута соо гаталжа, гурбадахи һуури эзэлээ.

Б. БАЛЬЧИНОВ,
спортын «Динамо» бүлгэмэй түрүүлэгшын орлогшо.

Баунтын аймагай Ехэ Амалат гэжэ горхон дээрэ. О. БЕРЕЗКОВОЙ фотоэтюд

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Профсоюзай тоосоон ба һунгалтанууд» — түрүү бэшэг, «Шиидхэхы жэлдэ — эршэтэ ажал» — суглуулбари. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указһаа.

Хоёрдохи хуудаһанда: Улаан-Үдын горсоведэй сесси дээрэһээ. «Атеистнүүд хүдэлмэридөө» — А. Минингай статья.

Гурбадахи хуудаһанда: СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указһаа. Рейдовэ бригадын материалнууд. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Субботын хуудаһан.

«Спортлотогой» сентябриин 20-до Ставрополь хотодо үнгэргэгдэһэн тиражай дүнгүүд иимэ: 10 (буер), 16 (гимнастика), 18 (городки), 25 (сана-трамплин), 31 (тамаралга), 43 (фехтовани).

Энэ тиражай шүүбэринүүд октябриин 1-һээ 31 болотор түлэгдэхэ. (ТАСС).

Уянгата шүлэгүүдһээ

Алексей БАДАЕВ

БУРЯАД ЭМЭЭЛ

Уягдаһан гүйгөөшэ хүлэгэй
нюрган дээршье бэшэ,
хаягдаһан үмхи амбаарай
тооһон дорошье бэшэ.
уужам музейн
һаруул таһалга соо,
харин,
хуушан буряад эмээл
наһаяа наһалжа байна,
харахаа ерэгшэдые хажуудаа урин,
ханилаябди гэжэ гараа һарбайна.
Урданай сагай гэршэ —
экспонат нэрэтэй
удаанай амаралтада гарахада
ондоо юун хэрэгтэйб!
Богонихон наһанһаа
миин һуугаагүй һэн хадаа
борбогорхон буряад эмээлэй
уйдахань зүйтэй хаш даа.
Эмээл лэ һэн хойноо
хосорторoo эмээл зандаа
энэ юртэмсэдэ үлэхэб гээд
һанажа ябаа.
Халтар жороодо тохогдоошгүй һаа,
һанаа заяандаа
хашан зээрдые гоёохоб гээд
найдажа ябаа:
хүл нюсэгэн хүбүүнэйш,
буурал үбгэнэйшье дээрэнь
хүйхэр юумэдэй һууходань,
эмээлдэ
эндэ хэбтээшэһээнь дээрэл.
Сарюун үе сагтаа хүндэлүүлһэн,
магтуулһан,
арюун һайхаараа
айл аймагаа гайхуулһан
наһаяа наһалжа байгаа
хуушан буряад эмээ[л]
нэрэгүй мэргэн дарханай
бэлигээ гэршэлһэн бү[...]
Ажалай поэмэ мэтээр
эмээлдэ хээлээтэй угалзануу[...]
арадай сагаан сэдьхэлэй
һалбарһан улаалзай[...]
Бугын жэгүүртэ эбэрэй
уян нугархай д[...]
шугын горхоной
сэлмэг гэзэгэдэ гүрэг[...]
Хүн түрэлтэнэй отог—
Газарай эрь[...]
Хүсэл найдалай ниидэлгэтэй
эдэ угалзануудта хүрмэ[...]
Мянга түмэн адуун һүрэгүүдэй
табга[...]
мантан барабан мэтээр
доһолжо, хүнхинэжэ бай[...]
набша сэсэгээр, ая-гангаар
анхилшадаг ма[...]
намжааран зээрэлгээтэгшэ
салюун тала да[...]
наһаяа наһалжа байгаа
хуушан буряад эмээ[л]
нангин дурдалга соо үлөөл
зүүдэн шэнгеэр эгээ[...]
Үүлэн хүрэтэр гэхээр
бамбагар дэлһээ хнисхүүл[...]
Хүүюур - һүүлнүүдээ
газар хаман шэрүү[...]
Һалхин мэтэ хурдан,
Сур харбаанда магтаал[...]
һаарал, буурал зүһэтэй
галта хүлэгүүд, хаанаб[...]

ФЕЛЬЕТОН

ОМОЛИИН ТАРГАНИИЕ ҮЗЭХЭМ ГЭЭД...

Сибирь дайдын гайхал, шэмэг болоһон Байгал далайн баялигые мэдэхэгүй хүн Буряад орон дотор үгы шахуу байха. Сууда гараһан омоли загаһа барилга, хэнэйшье мэдэһээр, хэдэн жэлдэ хоригдонхой ха юм.

...Харанхы һуни. Сэлэнгэ мүрэнэй эрьедэ оршоһон Тресково тосхон тээһээ хоёр хүн һэмээхэн маряаһаар гаража ерэбэд. Юу хэхэеэ һанаа гээшэб? Иишэ тиишэ һэр-мэр хараашалһанай һүүлээр бургааһан соо нюугаатай байһан онгосодо һуугаад, аалихан һэлюурдэһээр, Сэлэнгые уруудашабад.

Уданшьегүй нэгэ тохойдо онгосоёо байлгаад, юушьеб носожо, нилээд удаан болобод. Тиинһээр байтар арба гаран гохотой якорь уһа руу хаягдашаба. Тэдэнь ганса бэшэ, хэдэн ондоо һүүлээрнь ута гэгшын гүльмэ табигдаба.

Һүниин харанхыгаар Сэлэнгэ мүрэнэй долгин дээрэ онгосоор гараһан тэрэ хоёр хүн хирэ хирэ болоод лэ иишэ тиишээ хараашалнад, шагнаарханад. Халааһан сооһоо папирос тамхи хэды дахин гаргаһан агд, тэрэнээ носоожо, хомхойгоор һороно аа гү гэхэдэ, саашань хэжэрхинэ. Һэр-мэр гэнхэй.

Эдэ хүнүүдэй юу хэжэ байһан тухай уншагшад тухайлна ёһотой. Һуниин харанхыда эдэ хоёр харуулда гараа бэшэ, Сэлэнгэ мүрэн дээгүүр сэнгэхээ һанаа бэшэ. Хомхой сэдьхэлнүүд соонь үнгын бодолнууд хүлгэнэ: «Мүнөө һуни олон омоли барихабди. Үглөө һүни баһа. Удангүй боошхо омолитой болохобди. Аятайханаар дабһалаад, килограммыень 2—3 түхэригөөр нюусаар худалдажа байхадамнай яанаб? Загаһанай харуулайхидай унтаһаар байтар, бидэшни омоли барижа үрдихэбди даа. Энээхэн тохой багташни мүнгэн хашарһатай омолихон олоороо үгсэжэ ябана ёһотой.»

Уданшьегүй онгосын оёорто омолинууд шарбаганалдажа эхилбэ. Нэгэн, хоёр, гурба... Тииһээр байтар тооншье алдагдашаба. Мүнгэн хашарһатай загаһадые татаад лэ гаргажа байһан эдэ хоёрой шүлһэн гоожоно хэбэртэй. «Шүдхэрнүүд!. Яба шарбаганалдагты! Ёһотойл мүнгэн боложо үгэхэт. Хартаабха гээшые обойтор шанаад лэ, хахад шэл архи хажуудаа табяад лэ дабһалагдаһан таанадай тоһо бушхаһан нюргые мүлжэжэ һууходa гоё даа».

...Үүр сайха дүтэлбэ. Һалахан «олзотой» болоһон хоёр хүн шадамараар һэлюурдэн, Сэлэнгэеэ үгсэбэд. Нэгэ тохойдо ерэжэ, онгосоёо уһан сооһоо шэрэжэ гаргабад. Эгээл э н э үедэ шангашаг хоолойтой хүнэй абяан һөөг бургааһан сооһоо дуулдаба:

— Виктор Константинович, хэр загаһа барибат?

Онгосоһоо гараһан хоёр хүн айхабтар ехээр залд гээд, арадахи үргэбшэнүүдээ абаад, уһа руу хаяхаар забдаба. Теэд үрдибэгүй. Василий Борисович Брянский түрүүтэй загаһанай харуулай инспекторнүүд үрдин ерэжэ, мэшээгүүдыень абаба. Виктор Константинович гээшэнь ехэл сухалдаба даа.

— Хүнэй юумэ булияаха ямаршье эрхэгүйт. Бидэнэр энэ загаһа худалдажа абаад ябанабди.

— Харанхы һуни загаһа худалдажа ябадаг ямар һонин загаһашад бэ?

— Байгаа ааб даа. Бидэ өөһэдөө бариагүйбди.

— Онгосо соотнай хараял даа.

Электрын фонариин хурса гэрэл ялаганан, бургааһан соо оройдоошье харагдахагүйгөөр нюугдаһан онгосые олоодхибо. Тэрээн соохи юумые нэгжэн үзэбэд. Бурхан зайлуул! Загаһанай бэе руу шаагдаха арба гаран гохотой хэдэн якорь, ута бугуули, ута гэгшын гүльмэ, омоли удхаад абаха түмэр сеткэ... Тэндэнь юун үгыб даа! Һуниин харанхыда загаһа хулгайгаар бариһан хүдхэшүүлэй онгосо, мэшээгүүд соо томо гэгшын 630 омоли загаһан хээтэй байба.

В. К. Дементьев гэгшэ Тресково тосхондо ажаһуудаг хүн. Промкомбинадта дарханаар хүдэлдэг. Энэ хүн харанхы һуниин хүшэгэ доро иимэ хулгай түрүүшынхеэ хэжэ байнагүй. Энэнэй урда хэдэ дахин баригдажа, яла түлэһэн байха. Хүнгэн олзодо дуратай, омоли гэхэдэ шүлһээ гоожуулдаг Дементьев хэдэ дахин баригдахадаа хэһээгүй, хомхой хобдог сэдьхэлээр Байгалай баялигые һуниин харанхыда хулуужа, үнэтэй сэнгээр тэрэнээ худалдажа амтархаһан амитан. Харин тэрэнэй уһан хани Иван З а г и б а л о в гэгшэ Таловкада хүдэлдэг. Загаһа хулгайгаар барьяд, баһа хэдэ дахин баригдаһан хүн.

Байгша оной сентябриин 2-ой һуни Владимир Сергеевич Апаликов гэжэ хүн хулгай хэжэ байһанаа баригдаба. Тэрэ хүн В. К. Дементьев, И. Загибалов гэгшэдэй үрөөһэн бөөрэ байшоо. Олон гохотой якорь, салир гэхэ мэтые хэрэглэжэ, арба юһэн омоли, томо[...] осетр загаһа Сэлэнгэ[...] сооһоо бариад. Та[...] тосхон тээшэ алхалжа [...]

Браконьер... Байгаа[...] баялиг, гүрэнэй зөөрие[...] лууужа, өөрынгөө хар[...] руу мүнгэ һаршаганата[...] хэ дуратай хүйхэрш[...] Иимэ хүнүүдтэ хуули [...] байхагүй. «Өөртөө[...] һаа, шадаал һаа — өөр[...] ама руу» гэжэ ходо сэд[...] ябадаг хомхой хобдог [...] хэршүүл хэды ехэ [...] гүрэндэ ушаруулнаб да[...] ды олон загаһа аланаб, [...] хатуулнаб! Ута резин [...] үмдэнхэй, элдэб зэбсэ[...] рэгсэл үргэлһэн [...] омоли хулгайгаар ба[...] өөһэдөө эдихэнь бага[...] тэдэнээ үнэтэй сэнгээр [...] нүүдтэ худалдажа «ам[...] на» ха юм. Эдэ хүн[...] сэдьхэл соо гансал [...] бодол хүлгэнэ: «Хай[...] гээд, шадамарханаар о[...] барижа баяжаад, ажа[...] мүртэй хэнгүй, хүйһэ[...] рээ нёлбожо, хүхэ гэдэ[...] эльбэжэ хэбтэхэм ааб».

Дементьев Загиба[лов] хоёрой хулгайгаар бар[...] 630 омоли хуряагдан а[...] Энэ хоёр браконьер-хул[...] шад 1890 түхэригэй [...] дол гүрэндэ ушаруулба [...] юм.

Омолиин тарганиие [...] дуратайшуул үшөөл [...] ралдана. Дээрэ дурдагд[...] Владимир Апаликов гэ[...] түрүүшынхеэ хулгай [...] гүй. Һуниин харанхыда [...] ли, осетр загаһа ба[...] байһаар, хоёрдохёо бари[...] ба. Тиихэдэ Сэлэнгын Ш[...] гай барилгада хүдэлдэг [...] нид Александрович Па[...] нов гэгшын хомхой һа[...] амар заяаень үзүүлбэ[...] Олон гохотой якорь хэ[...] лэн, Сэлэнгэ мүрэн д[...] омоли барижа байһаар, [...] хулгайшан баригдаба.

Дээрэ дурдагдаһан [...] гайшад, браконьернүүд [...] мэеэ амасажа, сүүдэй [...] зогсохо болонхой.

Байгал далайн баяли[...] үнэтэй омоли загаһые [...] хэ, хамгаалха тухай [...] түрын хуули, тогтоо[...] ха юм. Тэрэ зөөридэ [...] жо, омолиин тарганиие [...] хэ дуратайшуулай ам[...] татаха талаар хэмжээ[...] абтаһаар. Теэд эндэ заг[...] най харуулайхид, хэнэ[...] мэдэһээр, үрдинэгүй ха [...] Үнэтэй загаһан — ом[...] осетр, һэлбэрһэн бол[...] садые хамгаалха хэр[...] олониитын түлөөлэгшэд [...] гэнөөр хабаадаха зэрг[...]

А. ХАМАГАНО[В],
«Байкалрыбвод» упр[...] ленин инспект[...]

Г. ДАШАБЫЛОВ,
манай кор[...]

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ харуулна: 11.00 — «Рядом с другом» — уран һайханай фильм. 12.20 — Концерт.

«Орбита» харуулна: 13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10 — **Үнгэтэ телевидени.** «Буратиногой выставкэ» — үхибүүдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 13.40 — «Вперед смотрящие» — телеочерк. 14.10 — Поэзи. 14.25 — **Үнгэтэ телевидени.** «Ан амитадай байдал» 15.30-һаа 15.40 болотор техническэ забһарлал болохо. 15.40 — «Песня гор» — мультфильм. 15.50 — Спортивна гимнастикаар СССР-эй кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн (суранзан бэшэлгэ). 16.35 — «Элүүр энхэ байдал» — эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 17.05 — **Үнгэтэ телевидени.** Хоккейгээр СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн. ЦСКА — СКА (Ленинград). (Суранзан бэшэлгэ, 3-дахи үе). 17.45 — С. Ласкин. «На линии — доктор Кулябин» — теле-зүжэг. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — «Очевидное — невероятное» — киногой шэн[...]

Улаан-Үдэ харуулна: 20.30 — Дмитрий Каб[алев]ский» — фильм-концерт.

«Орбита» харуулна: 21.30 — Үнгэтэ телеви[дени]. Э. Лабиш. «Майор Кра[...]шон» — Ленинградай гү[...] театр, хүгжэмэй болон ки[не]матографиин институдай ст[у]дентнэрэй дипломно зү[...] 22.30 — «Ази ба Афри[кын] оронуудай уран зохёолш[...] табадахи конференци.

ХОЕРДОХИ ПРОГРА[ММА]

Улаан-Үдэ харуулна: 16.00 — «Седьмой спутн[ик]» — уран һайханай фи[льм]. 17.30 — Концерт.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

«БУРЯАД ҮНЭН» 1973 оной сентябриин 22. 4-дэхи хуудаһан. Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-03627. Заказ № 00[...]